

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalous / Julkishallinto ja juridiikka

Mira Nieminen

Nuorten 15–25-vuotiaiden huumausainerikokset Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa
vuonna 2011 poliisin, syyttäjän sekä tuomioistuimen näkökulmasta

Opinnäytetyö 2013

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Liiketalouden koulutusohjelma

NIEMINEN, MIRA

Nuorten 15–25-vuotiaiden huumausainerikokset Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa vuonna 2011 poliisin, syyttäjän sekä tuomioistuimen näkökulmasta

Opinnäytetyö

51 sivua + 1 liitesivu

Työn ohjaaja

Lehtori Päivi Ollila

Toimeksiantaja

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

Huhtikuu 2013

Avainsanat

nuoret, huumausaine, rikoslaki 50. luku, huumausainerikos, seuraamukset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella ja tutkia Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tilastojen perusteella Itä-Uudenmaan alueen nuorten 15–25-vuotiaiden huumausainerikoksia vuodelta 2011. Työssä on katsaus yleisesti huumausainetilanteesta Suomessa vuonna 2011, huumausaineista ja niiden tuomista ongelmista, huumausainerikollisuudesta sekä siitä miten nuoret päätyvät huumeiden käyttäjiksi.

Tarkoituksena on selvittää nuorten huumausainerikollisuuden tilanne Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Aihe on erittäin mielenkiintoinen ja ajankohtainen, sillä huumausainerikollisuus on varsin yleistä.

Työ on kvantitatiivinen, jota on tehostettu asiantuntijoiden haastatteluilla. Tiedot on kerätty Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden Sakari-järjestelmästä sekä aihetta koskevasta kirjallisuudesta. Haastateltavina olivat Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomari, hänen kanssaan yhteistyötä tekevä kihlakunnan syyttäjä sekä vanhempi konstaapeli. Käytännön esimerkkinä haastateltavana on myös nuori henkilö, joka on kokenut huumausainerikollisuuden ja sen tuomat ongelmat.

Tutkimuksessa selvisi, että käsiteltyjen huumausainerikosten määrä oli noussut merkittävästi Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa vuodesta 2009 vuoteen 2011. Nuorten osuus kaikista käsitellyistä huumausainerikoksista on suhteellisen suuri.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Business Management

NIEMINEN, MIRA

Drug Crimes by Young People Aged 15-25 in the District Court of Itä-Uusimaa in 2011 from the Police, Prosecutor and District Court Point of View

Bachelor's Thesis

51 pages + 1 page of appendix

Supervisor

Päivi Ollila, Senior Lecturer

Commissioned by

District Court of Itä-Uusimaa

April 2013

Keywords

the young, drug, chapter 50 of Criminal Law, drug abuse
Crime, consequences

This thesis examines drug crimes of young people, aged 15-25 in the District Court of Itä-Uusimaa in 2011. The study is based on the statistics from the court house. This thesis will also generally describe the overall drug situation in Finland in year 2011, the drugs which are used in Finland, and the problems they cause, drug crimes and how young people end up using drugs.

The main aim was to find out the present state of the young people's drug crime in the district court of Itä-Uusimaa. The topic is very interesting and current, because the drug crime is very common.

The research is quantitative and it is emphasized with interviews from experts. The information was collected from the Sakari-system which is used in the district court of Itä-Uusimaa and the literature related to the topic. A judge from the district court and a district prosecutor and a police constable, who are both cooperating with the judge, have been interviewed for the thesis. As an example, a young girl with personal experience about drug crime was interviewed. As a conclusion it can be said that the processing of drug crimes in district court of Itä-Uusimaa has increased remarkably from the year 2009 to the year 2011.

ALKUSANAT

Haluan kiittää Itä-Uudenmaan käräjäoikeutta kuluneesta kesästä sekä antoisasta työharjoittelusta. Suoritin siellä syventävän työharjoittelun kesällä 2012.

Työharjoitteluni aikana sain aiheen opinnäytetyölleni sekä tähän toimeksiannon.

Työssäni opin paljon uusia asioita ja samalla sain hyvän työkokemuksen tutkintooni liittyen.

Lausun kiitokseni käräjätuomari Maija-Liisa Karlssonille asiantuntevasta haastattelusta sekä huumausainerikoksia koskevista ajankohtaisista tiedoista.

Kiitos kuuluu myös syyttäjänviraston kihlakunnan syyttäjä Camilla Oksaselle ja poliisiviraston vanhemmalle konstaapelille Janne Leväammelle. He molemmat opastivat minua opinnäytetyössäni ja heidän haastattelut vastauksineen avarsivat siihen liittyviä asioita.

Kiitän opettajaani Päivi Ollilaa opinnäytetyön ohjaamisessa ja hyvistä neuvoista.

Kouvolassa 8.4.2013

Mira Nieminen

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ALKUSANAT

1	JOHDANTO	7
2	KÄSITTEITÄ	8
2.1	Nuori	8
2.2	Huumausaine	8
2.3	Muuntohuume	9
2.4	Suomessa käytettäviä huumausaineita	9
2.5	Huumausainerikos ja huumausaineen käyttörikos	12
2.6	Huumausainerikollinen	12
2.7	Huumausainelaki	12
3	SUOMEN HUUMAUSAINEHISTORIA	12
4	HUUMAUSAINETILANNE SUOMESSA VUONNA 2011	13
4.1	Huumausainepolitiikka Suomessa	14
5	LAINSÄÄDÄNTÖÄ	15
5.1	Huumausainelaki (373/2008)	15
5.2	Valtion asetus huumausaineena pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista (543/2008)	15
5.3	Rikoslain luku 50 sekä pykälät 1, 2 ja 2a	16
5.4	Huumausainerikos ja rangaistuksen mittaaminen	17
5.5	Kirjallinen menettely	20
5.6	Nuorten seuraamusjärjestelmä	20
5.7	Puhuttelu ja sovittelu	23
5.8	Muita nuoriin rikollisiin liittyvää lainsäädäntöä	25
5.8.1	Nuorisolaki (72/2006)	25
5.8.2	Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä (663/2010)	25

5.8.3 Laki nuorisorangaistuksesta (1196/2004)	25
5.9 Rikosrekisterimerkintä	26
6 NUORET HUUMEIDEN KÄYTTÄJÄT	27
6.1 Miksi nuoret kokeilevat ja käyttävät huumeita?	27
6.2 Erään 17-vuotiaan nuoren tytön tarina	28
7 NUORTEN 15–25-VUOTIAIDEN HUUMAUSAINERIKOKSET ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUDEN PIIRISSÄ VUONNA 2011	29
7.1 Rangaistukset	31
7.2 Yhteys muuhun rikollisuuteen	32
8 VERTAILUA VUOSIIN 2009 SEKÄ 2010 ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUDESSA	33
9 RIKOSPROSESSIIN OSALLISTUVAT VIRANOMAISET ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUDEN PIIRISSÄ	34
9.1 Rikosprosessi huumausainerikoksessa	34
9.1.1 Esitutkinta	34
9.1.2 Syyteharkinta	34
9.1.3 Rikosjutun oikeudenkäyntivaihe	35
9.2 Itä-Uudenmaan poliisilaitos	36
9.3 Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto	38
9.4 Itä-Uudenmaan käräjäoikeus	39
10 EHKÄISEVÄ HUUMETYÖ SEKÄ HOITO	41
11 MEDIAKATSAUS	42
12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	44
LÄHTEET	46
LIITTEET	52
Liite 1. Vuoden 2011 huumausaine- sekä käyttörikokset Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa	

1 JOHDANTO

Olen kuullut paljon huonoja uutisia huumeista ja nuorten huumekekeiluista. Näitä kekeiluja on ollut myös omassa toveripiirissäni, josta yhdellä ystävälläni oli nuorempana vakava huumausaineongelma. Haluan selvittää tarkemmin, miten yleistä huumausainesten käyttö on nuorison keskuudessa ja minkälaiset vaikutukset nuorten huumausainerikoksilla voi olla.

Juridisesti olen kiinnostunut huumausainerikoksista niiden moninaisuuden vuoksi, esimerkiksi tuomarin kannalta, sillä hänen täytyy ottaa niin monta eri asiaa huomioon. Aihe on aina vain ajankohtainen, ja se saa edelleen paljon uutistilaa tiedotusvälineissä. Tämä on myös yksi syy siihen, että haluan perehtyä siihen enemmän. Aihe kiinnostaa myös nuorisorikollisuuden kannalta, miten huumausainerikos nuoren rikosrekisterissä johtaa toisiin rikoksiin. Yksikin tällainen virhe ja sen puiminen tuomioistuimessa aiheuttaa nuorelle ongelmia tulevaisuudessa muun muassa työn hankkimisessa. Usein myös mahdolliset vahingonkorvaukset aiheuttavat suuria ongelmia myöhemmässä takaisinmaksutilanteessa.

Huumausaineet ovat koko maailmaan levinnyt ongelma. Huumeita alkoi virrata Suomen markkinoille merkittävästi 1960-luvulta alkaen ja 2000-luvulla ne ovat levinneet jo syrjäisemmillekin seuduille. Etenkin kannabiksen käyttö on lisääntynyt 2000-luvun lopulla. Kokeilu alkaa usein kannabishuumeesta. Suhteellisen uutena trendinä on kannabiksen kotikasvatus. Suurin osa huumausainerikoksista onkin viljelyrikoksia ja lähinnä omaan huumausainekäyttöön tarkoitettua. Huumeet ovat erittäin haitallisia terveydelle, koska ne aiheuttavat myös erittäin paljon sosiaalisia ongelmia, jotka koskettavat huumeiden käyttäjien lisäksi heidän perheitään, läheisiään sekä koko yhteiskuntaa. Tämän vuoksi on tärkeää estää niiden leviäminen ja valistaa etenkin nuoria niiden käytöstä sekä haittavaikutuksista.

Rajaan opinnäytetyössäni tarkastelun kohteeksi nuoret, koska minua kiinnostaa nuorten erityiskohtelu heidän ikänsä puolesta. Nuorelle halutaan ensin antaa rangaistukseksi varoitus, näin huomioidaan nuoren ihmisen tulevaisuus. Kiinnostavaa onkin milloin raja ylittyy, että nuorta ei kohdellakaan kuin lasta. Tietysti 18 vuoden ikä, mutta poikkeuksiakin lainsäädännöstä löytyy 20 ikävuoteen asti, jolloin saatetaan vielä käyttää ikää tuomiota pienentävänä perusteena.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia nuorten huumausainerikoksia Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa ja lisäksi selvittää, mihin suuntaan nuorten huumausainerikokset ovat kehittyneissä. Olen saanut paljon materiaalia sekä tietoa Itä-Uudenmaan käräjäoikeudesta koskien aihetta. Työskennellessäni Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa harjoittelijana, pääsin mukaan seuraamaan koko rikosprosessia käräjäoikeuden näkökulmasta. Sain seurata asian etenemistä rikoshaasteen saapumisesta tuomioistuimen istuntoon tuomion antamiseen saakka. Myös omat työtehtäväni ovat olleet hyödyllisiä opinnäytetyötäni ajatellen.

Teoriaosuuteni työssäni koostuu kirjallisesta luotettavasta lakitiedosta sekä muiden Suomen viranomaisten julkistamista tiedoista. Sakari-tietojärjestelmästä saan tiedot niistä huumausainerikostapauksista, joita työssäni tutkin. Empiirinen osa koostuu neljästä haastattelusta, jotka tein yhteistyössä Itä-Uudenmaan poliisin, syyttäjän sekä tuomioistuimen henkilökunnan kanssa. Neljäs haastattelu on nuorelta naiselta, jonka päätin ottaa mukaan työhöni antamaan käytännön esimerkin.

2 KÄSITTEITÄ

2.1 Nuori

Nuorella rikoksentekijällä tarkoitetaan lain mukaan henkilöä, joka on iältään 15–20-vuotias. Nuoret henkilöt ovat 15–17-vuotiaita. (Nuori rikoksentekijä)

2.2 Huumausaine

Huumausaine on päihdyttävä aine, jonka tarkoituksena on saada käyttäjänsä tuntemaan lamaannuttavaa sekä päihdyttävää oloa, jopa mielihyvää. Arkikielessä huumausaineella tarkoitetaan amfetamiinia, hasista, marihuanaa sekä heroinia ja niiden kaltaisia aineita. Suomessa huumausaineena pidetään erikseen lain mukaan luokiteltuja huumausaineita. Sosiaali- ja terveysministeriö luokittelee Suomessa päihdyttävät aineet huumeiksi. (Huumausaineet)

Erittäin vaarallisena huumausaineena pidetään huumausainetta, jonka käyttöön liittyy hengenvaara virheellisen annostelun vuoksi, tai jonka lyhytaikaisestakin käytöstä voi aiheutua vakavia terveydellisiä vaurioita ja voimakkaita vieroitusoireita. (Rikoslaki)

2.3 Muuntohuume

Muuntohuumeella tarkoitetaan päihdyttäviä aineita, joita käytetään huumausaineiden tavoin. Muuntohuumeita kutsutaan myös design eli muotihuumeiksi. Niiden ero huumausaineisiin on, että niitä ei ole vielä luokiteltu huumausaineiksi. Ne eivät lain mukaan ole huumausaineita. (Huumausaineet) Huumeiden kemiallista rakennetta muutetaan siten, etteivät ne ole yhteneviä luokiteltujen huumeiden kanssa. Muuntohuumeet ovat usein vaarallisempia kuin jo entuudestaan tunnetut huumeet, koska muuntohuumeiden rakennetta ei tunneta varmasti. Lisäksi niiden sisältämät ainesosat ja pitoisuudet voivat vaihdella hyvinkin paljon. Yhä vaarallisempia muuntohuumeista tekee se, että ne ovat usein muiden aineiden seoksia. (Huumetilanne Suomessa 2011)

2.4 Suomessa käytettäviä huumausaineita

Suomessa yleisin huumausaine on kannabis. Muita paljon käytettyjä huumeita ovat amfetamiini ja sen johdannaiset, erilaiset lääkkeet sekä opiaatit. Opiaateista yleisimmät ovat heroini ja kokaiini. LSD on myös tunnettu huumausaine Suomessa. (Huumausaineet)

Amfetamiini sekä siitä saadut johdannaiset on luokiteltu erittäin vaaralliseksi huumeiksi. Amfetamiinia valmistetaan kemiallisesti ja sillä on tarkoituksena kiihdyttää keskushermoston toimintaa. Sitä esiintyy vaaleina jauheina, tabletteina, kapseleina sekä liuoksina. Suomessa yleisimpiä ovat amfetamiinista vahvempi metamfetamiini sekä synteettiset johdannaiset kuten ekstaasi. Amfetamiini aiheuttaa käyttäjässään euforiaa, itsevarmuutta, ruokahaluttomuutta, ylienergisyyttä sekä seksuaalista ja voimakkuuden tunnetta. Haittavaikutuksina esiintyvät muun muassa aistiharhat, unettomuus, sekavuus sekä mielialanvaihtelua. Pitkäaikaiskäytössä henkilön persoonallisuus saattaa muuttua ja aiheuttaa jopa skitsofreniaa. (Pikatieto päihteistä) Yleinen käyttöannos amfetamiinia on 0,2 grammaa (Huumausainerikosten rangaistussuositus).

Ekstaasi on synteettinen huumausaine, jota saadaan johtamalla amfetamiinista. Ekstaasia esiintyy tabletteina, pulverina sekä liuoksena. Ekstaasi on myös erittäin vaarallinen huumausaine, kuten edellä mainittu amfetamiini. Ekstaasi aiheuttaa käyttäjälleen voimakasta hyvänolontunnetta, fyysisen suorituskyvyn kasvua, piristystä, läheisyyden tunnetta sekä hallusinogeenisiä vaikutuksia. Haittavaikutuksia ovat muun muassa lihaskrampit, ruokahaluttomuus, liikehäiriöt sekä verenpaineen ja pulssin nousu. Jotkut

käyttäjät saattavat myös olla entistä aggressiivisempia. (Pikatieto päihteistä) Kerta-käyttöannoksena on yleensä yksi tabletti (Huumausainerikosten rangaistussuositus). Euroopan neuvoston mukaan ekstaasi on toiseksi suosituin huumausaine 15–25-vuotiaiden keskuudessa kannabiksen jälkeen (KKO 2005:56).

Gamma, joka tunnetaan myös lyhenteellä GHB, on harvinaisempi huumausaine. Se on alun perin lääkeaine, mutta sen sopivuus lääkkeeksi ei ollut hyvä. Sen vaikuttava ominaisuus on keskushermoston lamaannuttaminen, joka aiheuttaa rentouttavaa sekä euforisoivan vaikutuksen. Haittavaikutuksina on väsymys jopa nukahtaminen tai tajuttomuus. (Pikatieto päihteistä)

Heroiinia ja opiaatteja saadaan valmistettua oopiumunikosta, ja ne lamaannuttavat keskushermostoa. Raakaoopiumista valmistetaan muun muassa morfiinia, jota käytetään kipulääkkeenä. Subutexia eli buprenofiiinia käytetään opiaattiriippuvuuden hoidossa. Sitä voidaan käyttää tablettina, nuuskaamalla tai suonensisäisesti. (Huumausainerikosten rangaistussuositus) Subutexin väärinkäyttö on myös yleistä sekä rangaistavaa. Suomessa esiintyvä heroini on ruskeaa tai valkeaa jauhetta. Heroini tuottaa mielihyvää ja auttaa kivun lievityksessä. Haittavaikutuksia ovat pahoinvointi, apatia, sekavuus sekä nukahtaminen. (Pikatieto päihteistä)

Kannabista saadaan Cannabis sativa -nimisestä hampukasvista. Marihuanaa saadaan kasvin kuivatuista kukista, lehdistä ja versoista, kun taas hasista kasvin pihkasta. Sen yleisin käyttömuoto on polttaminen. Cannabis tuottaa piristäviä sekä lamaannuttavia vaikutuksia käyttäjässään lisäksi hallusinaatiot ovat yleisiä. Käyttö saattaa aiheuttaa myös paranoiaa, paniikkikohtauksia ja masentuneisuutta. (Pikatieto päihteistä) Marihuana ja hasis-nimitykset aiheuttavat usein hämmennystä. Niitä molempia saadaan Cannabis Sativa -kasvista. Marihuana rinnastetaan hasikseen tuomionantovaiheessa, koska ne ovat peräisin samasta kasvista. Muissa kasvin osissa THC-pitoisuus eli tetrahydrokannabinoli, joka on hampusta saatava yhdiste, on alhaisempi. THC-pitoisuus arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja se otetaan jokaisessa tuomionannossa huomioon. (Huumausainerikosten rangaistussuositus)

Kokaiinia saadaan koka-pensaan lehdestä. Kokaiini on valkoista jauhetta. Se stimuloi keskushermostoa tuottamalla mielihyvää, energisyyttä, omien kykyjen yliarviointia sekä aistiherkkyyttä, esimerkiksi crack on kokaiinin johdannainen. Hallitsematon käyttö, vapina, huimaus sekä vainoharhaisuus ovat yleisempiä haittavaikutuksia. (Pikatie-

to päihteistä) Kokaiinina käytetään Suomessa suhteellisen vähän. Kokaiinilla on useita erilaisia käyttötapoja. Käytännössä sitä voi käyttää kaikissa sen eri olomuodoissa. (Huumausainerikosten rangaistussuositus)

LSD on synteettinen valmiste, joka aiheuttaa aistiharhoja. Se on melko huomaamaton, sillä sen ominaisuuksia ovat värittämyys, mauttomuus, hajuttomuus ja kaiken lisäksi sen on vesiliukoinen. Sitä saa melkein kaikissa muodoissa. LSD vaikuttaa voimakkaasti aivoihin muun muassa vaikuttamalla näköön, aisteihin sekä ajatteluun. Se aiheuttaa tunnetta ympäristöön sulautumisesta. Haittavaikutukset ovat pelkotilat, paranoia, sekavuus sekä persoonallisuuden muutokset. (Pikatieto päihteistä) LSD imeytetään yleensä pienikokoisiin paperineliöihin, yksi neliö vastaa yhtä käyttöyksikköä (Huumausainerikosten rangaistussuositus).

Muina huumausaineina pidetään sieniä sekä lääkkeitä, esimerkiksi lamaannuttavia sieniä on Suomessa noin 15 eri lajia. Näitä sieniä ovat erilaiset karpässienet, karvaslaikit sekä kirjoheltat. Suomen metsistä löytyy myös lamaannuttavia sieniä. Sienten vaikutukset ovat samat kuin LSD:llä, mutta haittavaikutuksiin kuuluvat kuolemanpelko, kauhutilat sekä sekavuus. (Pikatieto päihteistä)

Lääkkeiden väärinkäyttö on erittäin yleinen tapa päihtymistarkoitukseen, varsinkin lääkkeiden sekakäyttö alkoholin ja huumeiden kanssa. Kuitenkin se ei varsinaisesti ole rikos, mutta siitä tulee rikos, jos henkilöllä on hallussaan, esimerkiksi voimakkaita kipulääkkeitä ja rauhoittavia tai henkilö on niiden vaikutuksen alaisena, eikä hänellä ole niihin oikeutettua lääkärin määräämää reseptiä. Esimerkkinä yhdessä käsittelemässäni tapauksessa eräs nuori henkilö väärensi reseptin saadakseen huumausaineeksi luokiteltua ainetta, joka on erittäin voimakas kipulääke. Hän sai syytteen huumausaineen hallussapidosta sekä väärennöksestä. (Sakari-tietojärjestelmä 2011) Suomessa yleisimpiä väärinkäyttöjä tapahtuu unilääkkeiden, rauhoittavien lääkkeiden, opioideja, morfiinia sisältävien kipulääkkeiden kanssa. Väärinkäytön tarkoituksena on helpottaa nukahtamista, lievittää paniikkikohtauksia sekä rentouttaa. Väärinkäytön haittavaikutuksina on usein pahoinvointia, ärtyneisyyttä ja pahimmassa tapauksessa kuolema. (Pikatieto päihteistä)

2.5 Huumausainerikos ja huumausaineen käyttörikos

Huumausainerikoksesta säännellään rikoslain 50. luvussa, jossa selostetaan toiminta, joka Suomen lainsäädännön mukaan katsotaan rikokseksi. Huumausainerikoksia ovat muun muassa huumausaineiden käyttäminen, kasvattaminen, myyminen, hallussapito sekä välittäminen. Huumausaineen käyttörikos rikoslain mukaan tarkoittaa vähäisen huumausainemäärän käyttöä, hallussapitoa tai hankkimisen yritystä. (Rikoslaki)

2.6 Huumausainerikollinen

Huumausainerikollinen on henkilö, joka syyllistyy rikoslain 50. luvun vastaiseen toimintaan. (Rikoslaki)

2.7 Huumausainelaki

Huumausainelaissa säädetään kaikki Suomessa huumausaineeksi luokitellut huumausaineet. Laki on säädetty huumausaineiden valvontaan sekä niihin liittyvien rikosten ehkäisemiseksi. (Huumausainelaki)

3 SUOMEN HUUMAUSAINEHISTORIA

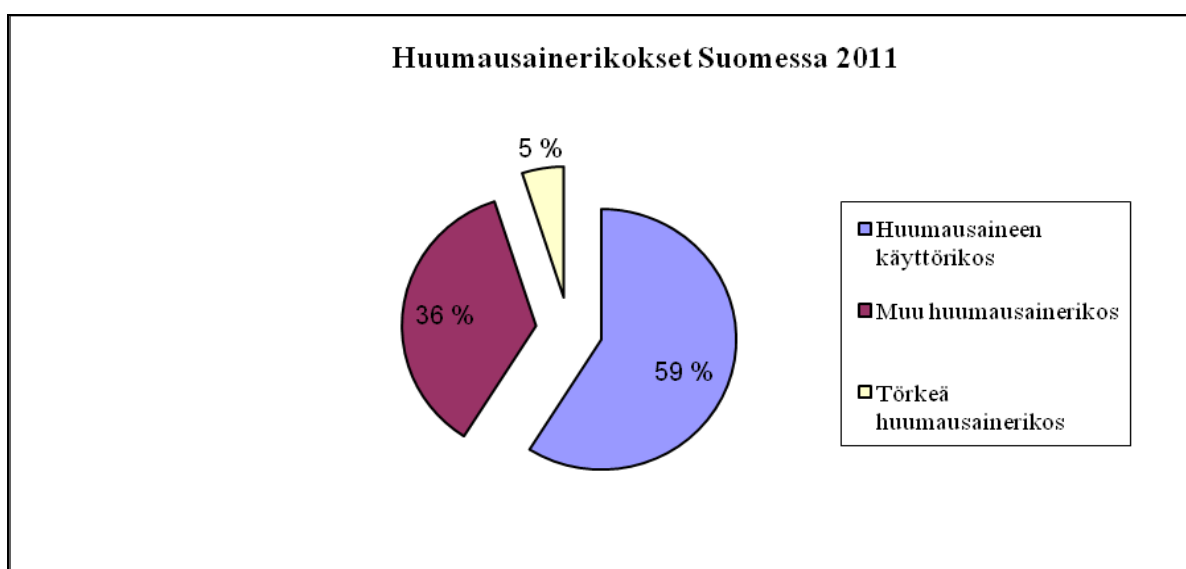
Huumeita on käytetty Suomessa jo 1700-luvulla, jolloin ensimmäisenä huumeena Suomeen tuli oopium. Silloin sitä käytettiin lääkeaineena moneen vaivaan kuten yskään, koleraan ja punarokkoon. 1830-luvulla saapui morfiini ja vähän myöhemmin kokaiini. 1800-luvulla huumeita alettiin käyttää päihtymistarkoituksessa. Jo vuonna 1920-luvulla todettiin Suomessa olevan huumeongelma. (Ylikangas 2009)

Suomessa astui voimaan vuonna 1922 Haagin oopiumsopimus vuodelta 1912. Tosin Suomi liittyi kansainvälisiin sopimuksiin vasta Kansainliiton painostuksesta. Lääkintähallinto oli ensin sopimuksia vastaan. Suomessa käytettiin heroiinia suosittuna kipulääkkeenä sekä yskänlääkkeenä 1920–1930-luvuilla. Vuoden 1957 jälkeen ei heroiinia enää saanut Suomen apteekeista. Toisessa maailmansodassa jaettiin sotilaille amfetamiinia, jotta sotilaat pysyivät hereillä vaikeissakin olosuhteissa. Vielä 1960-luvulla amfetamiinia oli laihdutuslääkkeissä. Suomessa huumausaineiden käyttö on ollut rangaistavaa jo vuodesta 1966 ja samana vuonna amfetamiinista tuli kielletty aine. (Onnela 2001)

1960-luvulla huumeiden käyttö lisääntyi selvästi Suomessa. Kuitenkin uusi laki sekä tehostettu valvonta vähensi huumeiden käyttöä 1970-luvun lopulla hetkellisesti. Huumeiden käyttö lisääntyi merkittävästi jälleen 1990-luvulla, kannabiksen käytön myötä. Tätä 1990-luvun huumausainetilanteen vakavoitumista ja kasvua kutsuttiin toiseksi aalloksi, ensimmäisen ollessa 1960-luvulla. Kyse oli kansainvälisestä ilmiöstä, johon vaikuttivat monet eri tekijät, esimerkiksi nuorten lisääntynyt kiinnostus huumeita kohtaan ja huumekaupan järjestäytyminen. (Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli) 2000-luvulla tilanne jälleen tasaantui, mutta 2010-luvulla huumausaineiden käyttö on jälleen kasvussa kannabiksen kotikasvatuksen suosion sekä muuntohuumeiden myötä. (Pikatieto päihteistä)

4 HUUMAUSAINETILANNE SUOMESSA VUONNA 2011

Poliisin sekä Tullin tekemien tutkimusten perusteella Suomessa oli huumausainerikoksia vuonna 2011 20 270 kappaletta, joista käyttörikoksia oli 12 017 kappaletta sekä törkeitä huumausainerikoksia 1 028 kappaletta. Sekä käyttörikokset että törkeät huumausainerikokset vähenivät vuodesta 2010, mutta yleisesti ottaen huumausainerikokset ovat nousseet vuonna 2011, selviää Poliisin ja Tullin laatimasta raportista. (Poliisin ja tullin tekemät huumaus- ja dopingainetakavarikot) Kuvassa 1 on selvitetty huumausainerikosten määrää Suomessa 2011.

Kuva 1. Kaikki Suomessa vuonna 2011 tehdyt huumausainerikokset prosentuaalisesti kuvattuna. (Katsaus poliisin ja tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleet rikollisuuteen)

Muuhun huumausainerikos kohtaan kuuluu hallussapito, myynti- sekä viljelyrikokset.

Huumeita takavarikoitiin enemmän vuonna 2011 vuoteen 2010 verrattuna. Hasista takavarikoitiin ennätysmäärä, 860 kiloa. Suuri osa huumeista on tarkoitus kuljettaa Suomesta muihin maihin kuten Venäjälle. Takavarikoitujen kannabiskasvien määrä oli myös suurempi kuin koskaan aiemmin, yhteensä 16 400 kasvia. Kotikasvatus on lisääntynyt, mutta suuri osa on silti edelleen ammattimaista kasvatusta. Vuonna 2011 tulli löysi 42 täysin uutta ja tuntematonta muuntohuumetta. (Kannabiksen ja muuntohuumeiden takavarikot kasvoivat edelleen viime vuonna)

4.1 Huumausainepolitiikka Suomessa

Yhteiskuntamme on selvästi huumausaineita vastaan. Huumausainepolitiikan peruslähtökohta on täysin kielteinen. Tämä johtuu huumausaineiden vaarallisuudesta, ennalta arvaamattomuudesta. Huumausaineet tuovat sekä tuo mukanaan hyvin paljon erilaisia terveydellisiä sekä taloudellisia haittoja kuten velkakierrettä, riippuvuutta ja vaikeita psyykkisiä sairauksia.

Huumeiden käyttäjiä paheksutaan, mutta yritetään myös auttaa. Maassamme on monta eri viranomaistahoa, jotka pyrkivät ehkäisemään ja lopettamaan huumausaineiden käytön. Kaikki rikollinen toiminta koskien huumausaineita on Suomessa lailla kielletty. Poikkeuksena on erityisoikeuden saaneet tutkimuslaitokset, jotka voivat toimia huumaavien aineiden kanssa lääkinnälliseen ja tieteelliseen tarkoitukseen perustuen. (Huumausainelaki)

Sosiaali- ja terveysministeriö koordinoi Suomen huumausainepolitiikkaa yhdessä muiden hallintoelinten kanssa, tarkoituksenaan ehkäistä huumausaineiden kysyntää ja tarjontaa, vähentää niiden aiheuttamia haittoja, saattaa huumeongelmaiset mahdollisimman varhain hoitoon sekä saada huumausainerikolliset rikosoikeudellisen vastuuseen teoistaan. Valtioneuvosto on laatinut periaatepäätöksen huumausainepolitiikasta vuosille 2008–2011, johon Suomen huumausainepolitiikka perustuu. Suomi noudattaa politiikassaan myös kansainvälisiä sopimuksia, kuten Yhdistyneiden kansakuntien huumausaineiden vastaisia sopimuksia sekä Euroopan unionin huumausainestrategiaa vuosille 2005–2012. (Huumausainepolitiikka)

5 LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Suomen huumausainelainsäädäntö kriminalisoi kaiken toiminnan koskien huumausaineita, muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta (Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli). Suomen huumausainelainsäädäntö perustuu kolmeen Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen. Kansainvälisten sopimusten tarkoituksena on yhteinäistää eri maiden huumausainepolitiikkaa kielteiseksi sekä estää maailmanlaajuisen huumausainerikollisuuden leviämistä. Merkittävimpiä ovat huumausainelaki vuodelta 2008 sekä rikoslain 50. luku koskien huumausainerikoksia, joka säädettiin vuonna 1993 (HE 22/2008).

Laillisuusperiaatteen mukaan vain laissa rikokseksi säädetystä teosta voidaan antaa tuomio tuomioistuimessa. KKO 2013:12 tapauksessa henkilöä syytettiin huumausaineen maahantuonnista ilman asianmukaisia dokumentteja. Syytetty kuitenkin toimitti myöhemmin oikeudelle tarvittavat asiakirjat koskien henkilökohtaisia lääkkeitään. Laillisuusperusteen mukaan hovi- sekä korkein oikeus katsoi, ettei laittomaksi maahantuonniksi voida tulkita maahantuonnin aikana puuttuvia asiakirjoja Suomen lainsäädännöstä tietämättömän vastaajan vahingoksi. (KKO 2013:12)

5.1 Huumausainelaki (373/2008)

Laki tuli voimaan vuonna 2008 ja sen jälkeen siihen on tehty huomattavia muutoksia (Huumausaineet). Huumausainelaissa säädetään kaikki huumausaineisiin liittyvät teot, jotka ovat Suomessa laissa rangaistavia. Laki on säädetty huumausaineiden valvontaan sekä niihin liittyvien rikosten ehkäisemiseksi. Tarkoituksena on estää Suomeen tuonti, Suomesta vienti, valmistaminen, levittäminen sekä käyttäminen. Huumausainelain toinen luku kertoo myös luvanvaraisesta toiminnasta. (Huumausainelaki) Lakiin tuli muutos kesällä 2011, joka mahdollistaa muuntohuumeiden sekä joidenkin lääkeaineiden nopeamman kansallisen luokittelun huumausaineeksi. Aiemmin vaarallisen aineen luokittelu huumausaineeksi saattoi aiemmin kestää jopa useita vuosia. (HE 303/2010)

5.2 Valtion asetus huumausaineena pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista (543/2008)

Asetuksessa määritellään kaikki aineet, valmisteet sekä kasvit, joita pidetään huumausaineina. Listassa on 109 eri ainetta sekä niiden kasviosia, johdannaisia tai muita

niistä saatavia valmisteita. Lisäksi listassa on vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksessa olevat aineet. Säädökseen on lisätty vuosittain lisää eri aineita. Vuonna 2011 lisättiin kahdeksan sekä vuonna 2012 12 uutta ainetta. (Valtion asetus huumausaineena pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista)

5.3 Rikoslain luku 50 sekä pykälät 1, 2 ja 2a

Rikoslain 50. luku käsittelee huumausainerikoksia. Huumausainerikokseksi määritellään 1. §:ssä seuraavat teot, joista tuomitaan sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta;

- 1) huumausaineen valmistaminen, valmistuksen yritys tai kokapensaas, kat-kasvin (*Catha edulis*) tai *Psilocybe*-sienen viljely tai viljelyn yritys,
- 2) oopiumunikon, hampun tai meskaliinia sisältävien kaktuskasvien viljely tai viljelyn yritys käytettäväksi huumausaineena tai sen raaka-aineena tai käytettäväksi huumausaineen valmistuksessa tai tuotannossa,
- 3) huumausaineen maahantuonti ja sen yritys, huumausaineen maasta vienti ja sen yritys, kuljettaa tai kuljetuttaa maan läpi tai niiden yritykset,
- 4) huumausaineen myynti, välittäminen, toiselle luovuttaminen, muilla tavoin levittäminen ja sen yrittäminen,
- 5) huumausaineen hallussapito, sen hankkimisen yritys.

Huumausainerikos on törkeä, jos se määritellään alla eritellyiksi teoiksi. Törkeät huumausainerikokset määritellään rikoslain 50. luvussa 2. §:ssä. Näistä rikoksista tuomitaan vähintään yhdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi vankeuteen.

- 1) rikoksen kohteena on erittäin vaarallinen huumausaine tai kyseessä on huumausaineen suuri määrä,
- 2) suuren taloudellisen hyödyn tavoittelemisen,

- 3) rikoksen tekijä toimii rikoksen laajamittaiseen tekemiseen erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ryhmän jäsenenä,
- 4) usealle henkilölle aiheutuu teon vuoksi terveyden tai hengen vaaraa,
- 5) huumausaineen levittäminen alaikäiselle tai muuten häikäilemättömällä tavalla tai teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Huumausaineenkäyttörikokseksi määritellään rikoslain luvussa 50:2 a seuraavaa. Huumausaineen laitonta käyttämistä tai omaan käyttöön pitää hallussaan tai yrittää hankkia itselleen vähäisen määrän huumausainetta. Näistä rikoksista tulee tuomita sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Huumausainerikoksen valmistelusta voidaan tuomita sakkoon tai enintään kahdeksi vuodeksi vankeuteen. (Rikoslaki)

Huumausainerikoksen edistäminen sekä törkeä edistäminen on myös rangaistavaa. Kaikki rikokseen liittyvät välineet, aineet sekä tarvikkeet tuomitaan menetetyksi valtiolle. KKO 2010:10 ratkaisussa tuomittiin auto menetettäväksi valtiolle, koska sillä oli kuljetettu merkittäviä määriä huumausainetta, ja tästä syystä autosta oli tullut rikoksen tekoväline. (KKO 2010:10) Mikäli koetaan, että rikosta voidaan pitää vähäisenä ottaen huomioon aineen määrä, laatu, käyttötilanne tai muut olosuhteet tullaan toimenpiteistä luopumaan. Syyte voidaan myös jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta jos rikoksentekijä on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. (Rikoslaki)

Helsingin hovioikeus on katsonut ratkaisussaan 2007:4, että myös postin kautta tilatut lääkkeet katsotaan huumausainerikokseksi. Syytetty oli tilannut Espanjasta postin kautta lääkkeitä, tarkoituksenaan säästää lääkekuluissa. Hän ei ollut tietoinen sen olevan lainvastaista, sillä hänellä oli Suomessa voimassa oleva resepti. Kuitenkin hovioikeus katsoi, että syytetty oli laiminlyönyt selvitysvelvollisuutensa koskien ulkomailta tilattavia lääkkeitä ja käräjäoikeuden tuomio huumausainerikoksesta jäi voimaan. (HelHO 2007:4)

5.4 Huumausainerikos ja rangaistuksen mittaaminen

Rikoksen yritys on rangaistavaa vain, kun laissa niin säädetään. Huumausainerikoksissa yritys on myös rangaistavaa. Kuitenkaan rikoksen valmistelu ei aina pääsääntöi-

sesti ole Suomessa rikos. Tämän vuoksi yrityskynnyksen määrittely on erityisen tärkeä. (Melander 2010, 129–135.) Hallitus on kuitenkin esittänyt esityksessään HE 141/2012, että törkeiden rikosten valmistelu säädettäisiin laissa rangaistavaksi. Tämän avulla pyritään ehkäisemään jo varhaisessa vaiheessa järjestäytyneen rikollisuuden toimintaan. (HE 141/2012)

Huumausainerikokset ovat homogeeninen rikostyyppi, koska tuomion antoon vaikuttavat muun muassa huumausaineen laji, määrä, pitoisuus, tavanomainen kerta-annos, käyttötapa sekä tekotapa. KKO 2005:56 ratkaisun mukaan rangaistukseen vaikuttaa myös suunnitelmallisuus sekä motiivi ja lisäksi tekijän asema huumeorganisaatiossa. (Tapani & Tolvanen 2011, 41–42.)

Rangaistuksen pituuteen tai määrään vaikuttaa myös tekijän ikä, eli nuoruusperuste ja ensikertalaisuus. Ensikertalaisuudella tarkoitetaan rikosprosessuaalista ensikertalaisuutta, eli tekijällä ei tiedetä olevan aikaisemmin luettua huumausainerikosta tai huumausaineenkäyttörrikosta eikä hän myöskään ole sellaisesta jäänyt aiemmin kiinni. Kohtuusperustetta voidaan myös soveltaa, jos tekijä edistää rikoksensa selvittämistä sekä auttamalla kaikin tavoin rikoksen tutkijoita. (Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörrikoksesta) Lisäksi tekijän aiempi rikollisuus otetaan huomioon (Tapani & Tolvanen 2011, 134).

Huumausainerikokset ovat myös erityislaatuisia etenkin rangaistuksen mittaamisen näkökulmasta, sillä rangaistuksessa huomioon otettavia seikkoja kuten lajia, määrää ja niin edelleen on pyritty asteikollistamaan. Tämä johtuu siitä, että rangaistuskäytäntöä on pyritty yhtenäistämään koko Suomessa. Helsingin käräjäoikeus on vuonna 1999 laatinut huumausainerikosten rangaistustaulukon, joka päivitettiin vuonna 2006 Helsingin hovioikeudessa. (Tapani & Tolvanen 2011, 50.) Tämä asteikko on myös käytössä Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa (Karlsson 9.8.2012). Itä-Uudenmaan syyttäjänvirastolla on myös käytössään ohjeita syyttäjille, huumausaineen käyttörrikoksen seuraamusten määräämisestä (Oksanen 7.8.2012).

Huumausaineen määrällä, lajilla ja pitoisuudella on rangaistuksen mittaamisen lisäksi merkitystä myös silloin, kun mietitään tunnusmerkistön valintaa huumausainerikoksen tai törkeän huumausainerikoksen välillä. Teko muuttuu törkeäksi, kun huumausainetta on ollut suuri määrä, aine on erittäin vaarallinen tai teko on muuten häikäilemättömällä tavalla törkeä. KKO 2005:56 ratkaisussa huumausainerikos pysyi törkeänä myös

hovioikeuden ratkaisun jälkeen. Kyseessä oli erittäin vaarallinen huumausaine ja sitä oli suuri määrä. Syytetyn oma positiivinen osallistuminen rikoksen ratkaisemiseen ei riittänyt alentaman tuomiota. Vastaavasti KKO 2009:53 tapauksessa pohdittiin huumausainerikoksen sekä törkeän huumausainerikoksen välillä, jolloin myös hovioikeuden törkeää huumausainerikostuomiota ei muutettu. Usein ongelmana on, mikä voidaan lain mukaan määritellä suureksi määräksi huumausainetta. Se on aina tuomioistuimen arvioitavissa tapauskohtaisesti. Jos teossa käytetty määrä vastaa vain huumausainerikosta, vaikuttaa aineen määrä joka tapauksessa rangaistuksen lajiin ja pituuteen. (Tapani & Tolvanen 2011, 52.)

Huumausainerikoksiin liittyy usein myös muutakin rikollisuutta. Käytännössä eri rikokset ovat syntyneet suhteellisen lähekkäin ja muodostavat ajallisesti sopivan kokonaisuuden, jolloin jutut voidaan käsitellä samassa istunnossa. Suomessa siirryttiin vuonna 1992 yhtenäisrangaistusjärjestelmään. Tarkoituksena oli yksinkertaistaa rangaistuksen mittaamista. Yhteinen sakkorangaistus tuomitaan silloin, kun tuomittavat rikokset ovat käräjäoikeuden käsittelyssä samalla kertaa. Tämä on mahdollista silloin, kun tekijä on syyllistynyt useaan rikokseen suhteellisen lyhyen aikavälin aikana ja ne tulevat käsitellyiksi samassa pääkäsittelyssä. (Tapani & Tolvanen 2011, 35 ja 135.)

Helsingin hovioikeus julkaisee ajoittain laatuhankeita käräjäoikeuksien käyttöön. Tuomarit, esittelijät sekä syyttäjät laativat yhdessä kehittämistyöryhmässä eri aiheisiin liittyviä suosituksia. Seuraavassa on eritelty Helsingin hovioikeuden käräjäoikeuksille laatiman huumausainerikosten rangaistussuosituksia. Yleisimmät huumausaineet ovat suhteutettuna niiden määrään. Lieventämis- sekä koventamisperusteet tulee ottaa aina erikseen huomioon rangaistusta mitattaessa. (Huumausainerikosten rangaistussuositus) Itä-Uudenmaan kärjätuomari Maija-Liisa Karlsson kertoo käyttävänsä myös näitä suosituksia apunaan tuomiota määrätessään (Karlsson 9.8.2012).

Pelkästä huumausaineen käytöstä sovelletaan vain sakkorangaistusta. Kun huumausaineen kertahallussapidon määrä on epäuskottavaa siinä merkityksessä, että syytetty itse olisi käyttänyt kaiken, ottaen huomioon käyttöannosten määrän, arvon sekä epäilyn muut olosuhteet, siirrytään soveltamaan vankeusrangaistusta. Rajanvedossa otetaan huomioon myös aineen vaarallisuus sekä pitoisuus. Rangaistussuosituksessa on eritelty Suomen yleisimpien huumausaineiden määrät sekä rajanveto törkeään huumausainerikokseen. Esimerkiksi, jos henkilöllä on hallussaan 100 grammaa hasista, so-

velletaan silloin yleensä vankeusrangaistusta, kun henkilöllä on hallussaan 1000 grammaa, sovelletaan sitä törkeänä huumausainerikoksena. Lisäksi suosituksessa on eritelty huumausaineittain oman käytön määrät, myynnin ja välittämisen määrät sekä törkeän huumausainerikoksen huumausainemäärät. Ne ovat toki vain suuntaa antavia. (Huumausainerikosten rangaistussuositus) Vuonna 2011 koko Suomessa tuomittiin yhteensä 433 törkeää huumausainerikosta kun edellisvuonna luku oli 414 (Katsaus rangaistuksiin 2011).

5.5 Kirjallinen menettely

Vuonna 2006 oikeudenkäyntimenettelyä rikosasioissa uudistettiin lakimuutoksella, joka mahdollisti rikosasian ratkaisemista kirjallisessa menettelyssä ilman pääkäsittelyä. Kirjallisessa menettelyssä voidaan tuomita rangaistuksen lisäksi rikoksesta johtuvia seuraamuksia, kuten vahingonkorvaus, menettämisseuraamus tai ajokielto. Perusajatuksena on rikosasian käsittelyn sovittaminen sen laatuun eli yhteiskunnan voimavarojen käyttäminen tarkoituksenmukaisella tavalla. (Vuorenpää 2009, 188–189.)

Kirjallinen menettely voidaan suorittaa seuraavissa tapauksissa: ei ole säädetty ankaraa rangaistusta kuin sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta, vastaaja tunnustaa teon ja luopuu oikeudestaan suulliseen käsittelyyn sekä suostuu kirjalliseen käsittelyyn, vastaaja on täysi-ikäinen teon tehdessään, asianomistaja ei vaadi pääkäsittelyä, pääkäsittely on kokonaisuutena arvioiden tarpeeton. (Vuorenpää 2009, 188–189.) Kirjallisessa menettelyssä ratkaistiin vuonna 2011 yhteensä 19 000 rikosta, mikä oli noin kaksi sataa vähemmän kuin vuonna 2010 (Käräjäoikeuksien rikosasioiden ratkaisut 2011).

5.6 Nuorten seuraamusjärjestelmä

Nuorisorikosoikeus on peräisin 1800-luvulta, jolloin nuorille alettiin säätää rangaistusvastuukäytäntöä. Tuolloin oli Suomessa voimassa vuoden 1734 laki, jonka mukaan tuomioistuimien mahdollisti vanhempien hoitaa toimeenpanemisen kurituksesta, sakosta tai vankeudesta. Suomessa perustettiin vuonna 1829 erityinen kasvatuslaitos nuorisovangeille ja vaivashoitolautakunnan mukaan pahatapaisille lapsille. Vuoden 1889 rikoslaissa asetettiin 15 vuoden ikä rangaistusvastuuiäksi. Lastensuojelulaki säädettiin vuonna 1936, joka mahdollisti kuntien puuttumisen alaikäisten rikoksiin. (Marttunen 2008, 44, 50–51.)

Nuorisorikosoikeutta on kehitetty voimakkaasti viime vuosina. Yhteiskunnan suurin tarkoitus koskien nuoria sekä nuoria rikoksentekejiä on heidän syrjäytymisen estäminen. Tavoitteena yhteiskunnalla on minimoida rikoksesta tuomitun rangaistuksen syrjäytymistä lisäävän vaikutuksen. Vahingonkorvausmaksut jäävät usein nuorille velaksi, sillä nuorilla ei ole vielä riittävää maksukykyä, esimerkiksi opiskelujen takia. Kuitenkin korot kasvavat koko ajan, mikä ei helpota mahdollista velan lyhentymistä. Ketään ei saisi ajaa taloudelliseen ahdinkoon, mutta rikoksentekejiä ei ole otettu huomioon, kun tarkoituksena on edistää velkaantumisesta vapautumista. Rikosoikeuden professori Kimmo Nuotio Helsingin yliopistosta esittää uutena keinona ylivelkaantumisen ongelmaan nuorille suunnatun velkajärjestelymenettelyn, jossa käsiteltäisiin velkoja niiden perusteesta riippumatta. (Nuotio 2013, C7)

Suomen laki ei rankaise lapsia eli alle 15-vuotiaita. He voivat kuitenkin saada varoituksen sekä joutua vahingonkorvausvastuuseen. Alle 15-vuotiaan rikosta ei käsitellä kärkeäjoikeudessa laisinkaan. Nuoria 15–17-vuotiaita kohdellaan tuomioistuimissa lievemmin kuin aikuisia. Nuorisorikosoikeus erottaa lapset ja nuoret yleisestä aikuisten rikosoikeudesta. (Marttunen 2008, 1.) Erityiskohtelun perusteena on ymmärrys siitä, että nuoren kasvuvaiheeseen liittyy tietty rajojen kokeilu (Nuori rikoksentekejiä). Suomessa rikosoikeudellinen vastuu alkaa 15-vuotiaana. Jos alle 15-vuotias syyllistyy rikokseen, sovelletaan häneen lastensuojelulain mukaisia toimia. Hänen tekonsa tutkitaan poliisin toimesta ja se voidaan sovittaa. (HE 229/2009, 5.)

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta voidaan kuitenkin määrätä ehdottomaan vankeuteen, jos painavat syyt sitä vaativat. Ehdoton vankeusrangaistus voi tulla kyseeseen tilanteissa, jossa nuori on toiminut häntä vanhempien rikoskumppaneiden liigan johtajana ja muut liigan jäsenet tuomitaan ehdolliseen vankeuteen. Oikeudenmukainen ja yhdenvertainen kohtelu edellyttää myös nuorelle tuomittavaksi ehdotonta vankeutta. (Tapani & Tolvanen 2011, 143.) Vuonna 2011 Suomen tuomioistuimet arvioivat 33 tapauksessa alle 18-vuotiaan rikokseen liittyvän niin painavia syitä, jotka vaativat ehdottoman vankeusrangaistuksen tuomitsemisen. Tämä oli yhdeksän henkilöä enemmän kuin vuonna 2010. Kaikki 33 tuomittua olivat miehiä. Ehdottomia vankeusrangaistuksia tuomittiin yhteensä 5995 kappaletta. (Katsaus rangaistuksiin 2011) Kuitenkin ehdollinen vankeus on pääsääntönä koskien alle 18-vuotiaita rikoksentekejiä tai ensikertalaisia. (Melander 2010, 160.) Vuonna 2011 tuomioistuimet tuomitsivat alle 18-vuotiaita ehdolliseen vankeusrangaistukseen 570 nuorta, joka on 20 tuomiota

enemmän kuin vuonna 2010. Kaikkiaan ehdollisia vankeusrangaistuksia tuomittiin koko maassa hieman alle 15 100 kappaletta. (Katsaus rangaistuksiin 2011)

15–17-vuotias kuuluu kuitenkin jo rikosoikeudellisen vastuun piiriin. Toimenpiteistä luopumisen sekä ehdollisen vankeuden käytön edellytyksiä on laajennettu. Nuorille 15–17-vuotiaille tuomitut vankeusrangaistukset pannaan täytäntöön laitosoiltaan muista selvästi poikkeavassa ympäristössä, myös sakon muuntorangaistuksen käyttöä on rajoitettu. Lisäksi he vapautuvat laitoksesta muita aiemmin. Nuoren vankeusrangaistus on enintään $\frac{3}{4}$ aikuisen vastaavasta rikoksesta. Rikosprosessin nopeutta myös korostetaan, kun on kyseessä nuori henkilö. Jos kyseessä on alle 18-vuotias henkilö, tulee syyttäjän kiireellisesti ratkaista, aikooko hän nostaa syytteen vai ei. Käräjäoikeudessa käsiteltävä nuoren rikosjuttu on käsiteltävä kiireellisenä ja ilman aiheetonta viivytystä. (Nuori rikoksentehtäjä)

Nuorten rikosseuraamusjärjestelmään kuuluu myös valvonta. Ehdollisvalvonnalla on Suomessa pitkä historia, jo 70 vuoden ajan on nuoria seurattu ehdollisen vankeuden aikana. Vuonna 1940 säädettiin laki nuorista rikoksentehtäjistä ja vuonna 1942 tuli voimaan asetus nuorista rikoksentehtäjistä. Vuonna 1943 alkoi nuorten ehdollisen vankeuden valvonta lakisääteisenä. (Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta 2010, 25–27)

Alle 21-vuotiaana rikoksen tehnyt voidaan tuomita ehdollisen tehosteeksi valvontaan rikoslain 6. luvun 10 §:n 2 momentin mukaan (Tapani & Tolvanen 2011 282) Yleensä alle 18-vuotiaat rikoksentehtäjät tuomitaan sakkoon, mutta ehdollinen vankeus on toiseksi yleisin. Noin viidesosa nuorten rikosasioista tuomitaan ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Ehdollista on kritisoitu nuorten rangaistusmuodoksi, koska se ei kovin paljoa vaikuta nuoren elämään. Vuonna 2011 nuoria oli valvonnassa noin 1214 henkilöä. (Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta 2010, 25–27.) Vuonna 2011 tuomioistuimet tuomitsivat alle 21-vuotiaita 2582 kertaa, joista kolmasosa määrättiin koeajaksi valvontaan (Katsaus rangaistuksiin 2011).

Vuonna 2011 tuli uusi voimaan laki, jonka mukaan enintään kuuden kuukauden pituiseen ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittu voidaan tuomita sen sijaan valvontarangaistukseen. Tuomitulla on velvollisuus pysyä tietyssä sovitussa paikassa sekä noudattaa toimintasuunnitelmaa. Laki valvontarangaistuksesta ehti olla voimassa vuoden 2011 puolella kaksi kuukautta. Tuona aikana valvontarangaistuksia tuomittiin vii-

si kappaletta. Yksi tuomioista koski huumausainerikosta. (Katsaus rangaistuksiin 2011)

Yhdyskuntapalvelu otettiin käyttöön Suomessa kokeilumuotoisena vuonna 1991. Vuonna 1997 yhdyskuntapalvelusta tuli pysyvä osa rangaistusjärjestelmää. Yhdyskuntapalvelusta säädellään laissa yhdyskuntapalvelusta. Yhdyskuntapalvelun tarkoituksena on, että rikoksesta tuomittu tekee jotain työtä yleishyödyllisessä voittoa tavoittelemassa yhteisössä tai julkisoikeudellisessa yhdistyksessä valvonnan alaisena ja säännöllisesti vähintään 20, mutta enintään 200 tuntia. Lisäksi tuomitun tulee olla yhdyskuntapalvelun ajan päihteetön. (Laki yhteiskuntapalvelusta) Vuonna 2011 tuomioistuimet tuomitsivat yhdyskuntapalveluun 2496 tuomiota, joka oli seitsemän prosenttia vähemmän kuin vuonna 2010 (Katsaus rangaistuksiin 2011).

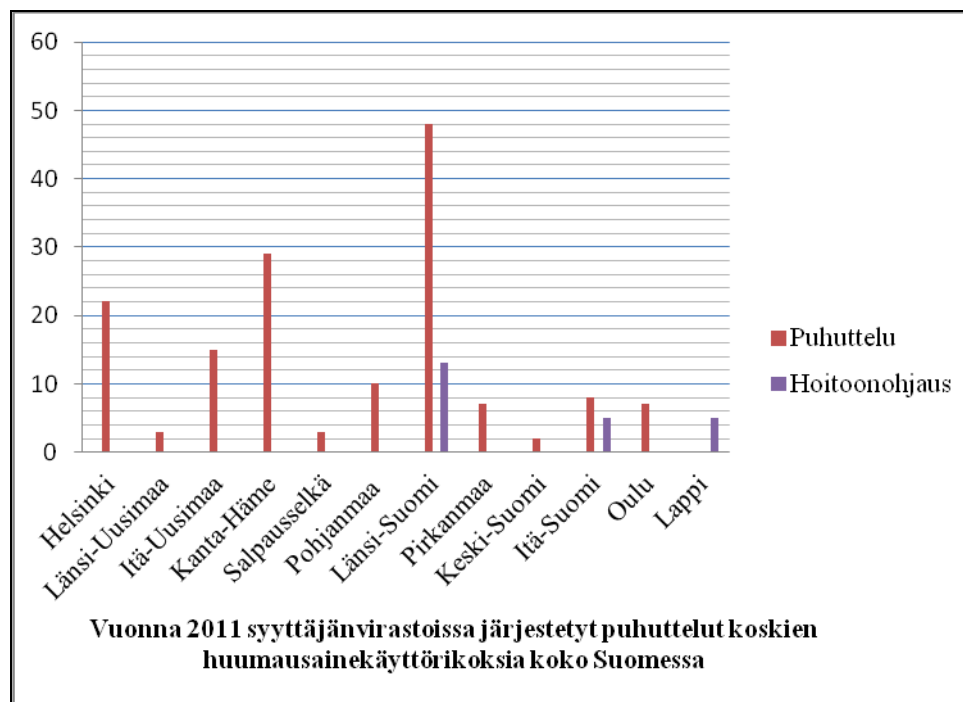
5.7 Puhuttelu ja sovittelu

Puhuttelua alettiin käyttää vuonna 2002 valtakunnansyyttäjän ohjeen perusteella. Sitä käytetään kun rikosoikeudellisessa vastuussa oleva 15–17-vuotias nuori on jäänyt ensimmäisen kerran kiinni huumausainerikoksesta tai muusta rikoksesta kuten lievästä pahoinpitelystä. Tapauksesta suoritetaan esitutkinta, ja syyttäjä ei päätä nostaa syytetä, silloin nuorelle pidetään puhuttelu. Kyseessä on siis keskustelutilaisuus, jossa mukana ovat nuori, hänen vanhemmat, poliisi, syyttäjä sekä sosiaaliviranomainen. Puhuttelun tulee olla mahdollisimman vakuuttava, sillä tarkoituksena on saada selville nuoren oma näkemys kyseistä rikosta kohtaan sekä tehdä hänelle selväksi rikosoikeudelliset seuraamukset. Jos nuori on osallistunut asiallisesti, jää syyte nostamatta ja asia jää silleensä. (Oksanen 7.8.2012)

Jos nuori ei saavu paikalle puhutteluun tai muutoin ilmenee ongelmia, niin toimenpiteistä luopuminen ei ole tarkoituksen mukainen ratkaisu, vaan silloin on myös rangaistusvaatimuksen antaminen tai syytteen nostaminen mahdollista. Jos nuori sortuu puhuttelun jälkeen uudelleen rikokseen, ei puhuttelua ole tarkoituksenmukaista järjestää uudelleen. (Seuraamusten määrittäminen huumausaineen käyttörikoksesta)

Porvoossa Itä-Uudenmaan syyttäjänvirastossa puhuttelu on erittäin yleinen, kun on kyseessä nuorten huumausainerikokset. Kihlakunnan syyttäjä Camilla Oksanen järjestää kaikki puhuttelut Itä-Uudenmaan piirissä. Itä-Uudellamaalla järjestettiin vuonna

2011 yhteensä 15 puhuttelua, joista yhtäkään nuorta ei ohjattu hoitoon. Vuonna 2011 koko Suomessa järjestettiin 154 puhuttelua, joista 23 henkilöä ohjattiin hoitoon.

Kuva 2. Vuonna 2011 syyttäjänvirastoissa järjestetyt puhuttelut koskien huumausainerikoksia koko Suomessa

Kuten kuvasta 2 voi nähdä, että eniten puhuttelua vuonna 2011 käytti Länsi-Suomen syyttäjänvirasto, joka järjesti 48 puhuttelua ja ohjasi niistä jopa 13 nuorta hoitoon. Lapin syyttäjänvirasto ei pitänyt yhtäkään puhuttelua, mutta sen sijaan ohjasi 5 henkilöä suoraan hoitoon. Vähiten puhuttelua käytti Keski-Suomen syyttäjänvirasto. (Oksanen 7.8.2012)

Rikosasioissa sovittelu otettiin käyttöön Suomessa Vantaalla vuonna 1983. Alun perin se oli suunnattu nuorten tekemiin rikoksiin. Suomessa sovittelu kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen. (Eskelinen 2005, 25) Vuonna 2008 sovittelussa puolet asiakkaina olleista rikoksentehtäjästä oli alle 21-vuotiaita. Sovittelun tarkoituksena on saada rikoksentehtäjän sekä uhrin välille sovinto, jotta välttyttäisiin oikeudenkäynniltä. Sovittelusta säädetään laissa rikosasioiden- ja eräiden riita-asioiden sovittelusta, joka tuli voimaan vuonna 2006. Sovittelu on osapuolille maksutonta. Edellytyksenä kuitenkin on, että molemmat osapuolet ovat sovitteluun halukkaita. Sovittelua voi ehdottaa poliisi, syyttäjä, asianosainen tai jokin toinen viranomainen. Tyypillisiä rikoksia sovittelulle ovat pahoinpitelyt, varkaudet sekä vahingonteot, myös muita

soveltuvia rikoksia voidaan sovittaa. Mitä törkeämpi rikos, sitä huonommin se soveltuu soviteltavaksi. (Rikoksen sovittelu)

5.8 Muita nuoriin rikollisiin liittyvää lainsäädäntöä

5.8.1 Nuorisolaki (72/2006)

Vuonna 2006 astui voimaan Nuorisolaki, jonka tarkoituksena on tukea nuorten kasvua sekä itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta, nuorten sosiaalista vahvistamista sekä kasvu- ja elinoloja (Nuorisolaki). Tässä laissa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Lain lähtökohtina ovat muun muassa yhteisöllisyys, yhteisvastuu, tasa-arvoisuus, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Vuonna 2010 lakiin tehtiin muutos, joka antaa kunnille mahdollisuuden paikallistasolla nuorten ohjaukseen ja lakiin tehtiin lisäys etsivästä nuorisotyöstä. Etsivällä nuorisotyöllä tarkoitetaan tuen tarpeessa olevan nuoren auttamista tuen piiriin sekä auttamalla hänen pääsyään koulutuksen sekä työmarkkinoiden piiriin. (Huumetilanne Suomessa 2011)

5.8.2 Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä (663/2010)

Tätä vuonna 2011 voimaan tullutta lakia sovelletaan 16–20-vuotiaisiin nuoriin. Syyteharkintaa, seuraamuksen määräämistä sekä täytäntöönpanoa varten nuoren tilanne selvitetään hänen nuoresta iästä johtuen. Tarkoituksena on kartoittaa epäillyn sosiaalinen tilanne, rikokseen johtaneita seikkoja sekä arvioida rikollisen tavan jatkuvuutta ja edellytyksiä tukea rikoksellitonta elämää. (Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä) Hallituksen uudessa esityksessä eduskunnalle haetaan muutosta lakiin nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä. Uusi lakimuutos nopeuttaisi nuoren tilanteen selvittämistä häneen kohdistuneen esitutkinnan päätyttyä sekä poistaisi aiheettomat ylimääräiset vaiheet henkilötutkinnasta. (HE 172/2012)

5.8.3 Laki nuorisorangaistuksesta (1196/2004)

Nuorisorangaistusta säätelee laki nuorisorangaistuksesta. Nuorisorangaistusta on kehitetty jo vuonna 1997 muutamissa käräjäoikeuksissa. Vuonna 2005 se otettiin käyttöön koko Suomessa. Se on erityinen rangaistus alle 18-vuotiaana tehdyistä rikoksista eli nuorisorangaistukseen voidaan tuomita vain henkilö, joka on rikosta tehdessään 15–17-vuotias. (NRL 1196/2004)

Nuorisorangaistusta voidaan käyttää, kun rangaistukseksi olisi tarkoitus määrätä ehdollista vankeutta. Nuorisorangaistuksen käyttö edellyttää, että sakko olisi riittämätön rangaistus, mutta rikos ei ole liian painava ehdottomaan vankeusrangaistukseen. Täten nuorisorangaistus ei koske lieviä rikoksia. Rangaistuksen kesto on neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen. Nuoren tulee osallistua rangaistuksen aikana rikosseuraamuslaitoksen laatimaan toimintasuunnitelmaan, joka sisältää muun muassa valvontatapaamisia. Jos suunnitelmaa ei noudateta, saa nuori ensin varoituksen, minkä jälkeen asia viedään takaisin tuomioistuimen käsiteltäväksi. (Melandar 2010, 165.) Tarkoituksena on haittojen sekä kustannusten minimointi. Keskeisenä tavoitteena on rikoksen uusimisen estäminen. Nuorisorangaistuksella pyritään elämänhallinnan parantamiseen, esimerkiksi nuoren tulee kehittää taitoja käyttämisensä tarkkailuun sekä uskoa omiin voimavaroihinsa, jotta pääsisi eroon rikollisesta elämäntyylistä. (Tapani & Tolvanen 2011, 270–272.) Vuonna 2011 nuorisorangaistuksia tuomittiin koko Suomessa 18 kappaletta, joista yksi oli nainen (Katsaus rangaistuksiin 2011).

5.9 Rikosrekisterimerkintä

Rikosrekisteri on valtakunnallinen keskusrekisteri, johon lähinnä merkitään vapausrangaistukseen tuomittujen tietoja. Tietoja käytetään rikosoikeudellisten seuraamusten määräämisessä sekä täytäntöönpanossa. Lisäksi tietoja voidaan käyttää kyseisen henkilön luotettavuuden sekä henkilökohtaisen soveltuvuuden selvittämiseen, esimerkiksi työnhaussa. (Rikosrekisteri)

Rikosrekisteriin tulee merkintä aina, kun henkilö tuomitaan ehdottomaan tai ehdolliseen vankeusrangaistukseen, ehdollisen vankeusrangaistuksen ohessa sakkoon, yhdyskuntapalveluun tai valvontaan, ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta yhdyskuntapalveluun, nuorisorangaistukseen tai nuorisorangaistuksen sijasta sakkoon, viralta pantavaksi tai syyntakeettomuuden vuoksi jätetään tuomitsematta. Alle 15-vuotiaiden rikoksia ei merkitä rikosrekisteriin. Rekisterimerkintä säilyy rekisterissä vähintään viisi vuotta. Rekisterimerkintä poistetaan rangaistuksen ankaruuden mukaan. (Rikosrekisteri)

6 NUORET HUUMEIDEN KÄYTTÄJÄT

Suurin osa nuorista on jossain vaiheessa käyttänyt tai kokeillut huumeita. Huumeiden käyttäjissä on paljon erilaisia ”tyyppejä”. On niitä, jotka vain kokeilevat nuoruudessaan, ”bilekäyttäjiä”, riippuvaisia käyttäjiä sekä ongelmakäyttäjiä.

Suurin osa nuorista kokeilee vain kerran, esimerkiksi kaveriporukassa. Usein se jää myös siihen, koska nuoret tajuaavat, että se ei oikeasti kannata. Joillakin huumeiden käyttö jatkuu niin sanottuna bilekäyttämisenä, mikä tarkoittaa huumeiden käyttöä viikonloppuisin, kun he ovat juhlimassa. Riippuvaiset käyttäjät ovat pitkäaikaiskäyttäjiä ja käyttävät huumeita melkein päivittäin. Ongelmakäyttäjät ovat nimensä mukaan jo ongelmissa huumeiden kanssa. He ovat saattaneet menettää opiskelupaikkansa, työnsä sekä rahansa. Sitten alkaa velkakierre, koska rahaa on saatava huumeisiin. Tästä alkaa myös usein muut rikokset kuten varkaudet, näpistykset ja pahimmissa tapauksessa vankilan uhka. (Huumeiden käyttäjien hoito)

6.1 Miksi nuoret kokeilevat ja käyttävät huumeita?

Nuorten syrjäytyminen on erittäin ajankohtainen aihe tällä hetkellä Suomessa. Osa julkisista palveluista ei pysty enää tarjoamaan nuorille heidän tarvitsemaansa apua ja tukea, johtuen säästötoimenpiteistä. Valtion tavoitteena on puuttua nuorten mahdollisiin ongelmiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Nuorten rikokset ovat usein ratti-juopumuksia, varkauksia ja pahoinpitelyjä. Kuitenkin huumausainerikokset ovat olleet viime vuosina voimakkaimmin lisääntyvä rikosryhmä erityisesti nuorten 18–20-vuotiaiden keskuudessa, mutta myös 15–17-vuotiailla. Ikäluokan kokoon nähden 15–20-vuotiaat ovat aktiivisimmin rikoksia tekevä ikäryhmä Suomessa, kertoo Poliisi. (HE 229/2009, 4-5.)

Yhä useammat nuoret kokeilevat huumeita, jotkut jopa yläkouluiässä tai nuorempina. Huumeita saadaan koulukavereilta, vanhemmilta kavereilta ja esimerkiksi kaupungilla joltain puolitutulta. Huumeiden saaminen on yhä helpompaa. Nykyisin huumeet ovat levinneet koko Suomeen. Yksi suuri syy kokeiluun on kavereiden kanssa kokeilu. Lisäksi ajatellaan, että koska muutkin niin kyllä minäkin voin kokeilla. Nuori on saattanut aloittaa jo varhaisessa vaiheessa alkoholin käytön. Hän on voinut myös polttaa tupakkaa. Tämä saattaa jatkua mietojen huumeiden kokeiluun. Lisäksi nuorten mielipi-

teet ovat muuttuneet yhä positiivisemmiksi koskien mietoja huumeita. Monet rinnastavat marihuanan polton tupakkaan tai alkoholiin. (Levälampi 6.7.2012)

Vuonna 2011 suoritetun kouluterveyskyselyn mukaan kannabiskokeilut ovat yhä useammalle nuorelle tuttua. Kokeilut ovat selvästi arkipäiväistyneet. Tulokset osoittavat, että ainakin kerran kannabista on kokeillut 7 % peruskoulun pojista sekä 5 % tytöistä. Vastaavasti 11 % lukiolaispojista sekä 9 % lukiolaistytöistä. Huomattavan ero oli ammattiin opiskelevista nuorista, joista 19 % pojista sekä 17 % tytöistä oli jo ainakin kerran kokeillut kannabista. (Huumeet)

6.2 Erään 17-vuotiaan nuoren tytön tarina

Selventääkseni edellä olevaa kappaletta ”Miksi nuoret kokeilevat sekä käyttävät huumeita?”, pyysin erästä henkilöä haastatteluun, jotta saisin käytännön kokemuksen havainnollistamaan tätä käsitystä. Haastattelussa hän kertoi avoimesti aiemmasta ongelmastaan ja siitä, mitkä asiat johtivat huumausaineiden käyttöön ja miten hän pääsi niistä eroon.

”Kokeilin ensimmäisen kerran huumeita yläasteella silloisen kaverini kanssa, koska kuulin muilta koulukavereilta, että kannabiksen polttaminen olisi ”siistiä” ja siitä tulee hyvä olo. Yläasteella kaveripiirini vaihtui myös melko radikaalisti ja aloin liikkua uusien tuttujen kanssa. Kokeillessani huumeita minulle tuli juuri se hyvä olo, jota luvattiin, enkä aluksi jäänyt koukuun. Ehkä se myös vaikutti, että käytin lisää, koska en uskonut minulla olevan ongelmaa. Minun kohdalla se ei jäänyt pelkkään kokeiluun. Minulla meni silloin huonosti perheen kanssa ja asuin lastenkodissa. Aloin käyttää enemmän, koska elämä ei mennyt niin hyvin ja huumeiden avulla pääsin pois arjesta. Minulla oli myös vastaavassa tilanteessa olevia kavereita, joiden kanssa käytin huumeita. Huumeita on niin helppo saada, eivätkä ne maksa kovinkaan paljoa. Käytin amfetamiinia, ekstaasia sekä kannabista. Lopussa asiat ei menneenkään niin hyvin, joskus saatoin annostella huumeita väärin ja ottaa liikaa. Sen jälkeen olo oli mitä kamalin, mutta ei se lopettanut käyttöä. Silloin huomasin, minulla on ongelma.”

”Lastenkodissa jäin kiinni huumeista ja jouduin oikeudenkäyntiin. Minut potkittiin ulos koulusta. Olin 17-vuotias. Minut tuomittiin huumausaineidenkäyttörikoksesta sekä hallussapidosta. Minulle määrättiin vain muutama kymmenen euroa sakkoa, johtuen olemattomista tuloistani, mikä ei kyllä motivoinut minua lainkaan lopettamaan. Sil-

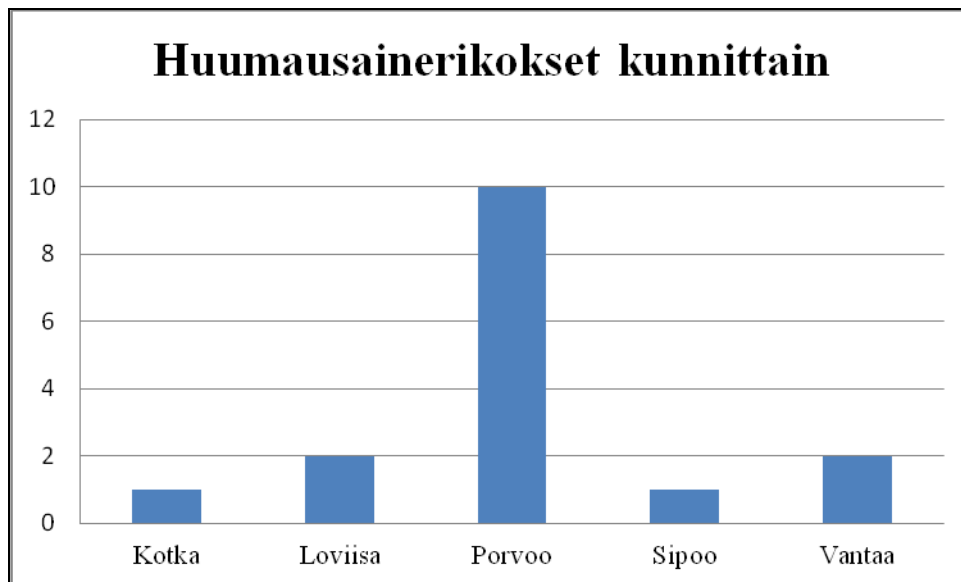
loin pieni sakko oli aivan loistava rangaistus, mutta nyt mielestäni rangaistukseni aivan liian lievä. Jouduin käymään A-klinikalla testeissä. Otin silloin sieniä, koska ne eivät näkyneet seulonnassa, mutta niistä tullut olo oli aivan kamala. Myöhemmin tutustuin silloiseen poikaystävääni, joka oli täysin huumeita vastaan, ehkä se loppujen lopuksi auttoi minut irti huumeista. Pääsin lopulta irti huumeista sekä jatkamaan koulua ja nyt minulla on ammatti sekä perhe.” (Anonyymi henkilö)

7 NUORTEN 15–25-VUOTIAIDEN HUUMAUSAINERIKOKSET ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUDEN PIIRISSÄ VUONNA 2011

Vuonna 2011 Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa käsiteltiin yhteensä 42 huumausainerikosta, joista 16 oli käsittelemääni ikäryhmään eli 15–25-vuotiaiden nuorten henkilöiden piiriin kuuluvia. Prosentuaalisesti vuonna 2011 nuorten huumausainerikosten osuus kaikista käsitellyistä rikoksista oli 38 %. (Sakari-tietojärjestelmä 2011)

Keskityn tässä työssäni juuri edellä mainitsemini 16 tapaukseen. Useissa tapauksissa on monta eri rikosnimikettä sekä monta tekijää. Alaikäisten eli alle 18-vuotiaiden henkilöiden huumausainerikoksia oli vuonna 2011 käsittelyssä kaksi kappaletta. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistiin kaksi tapausta. (Sakari-tietojärjestelmä 2011)

Miehet olivat rikoksentekijöinä vuonna 2011 selkeästi useammin kuin naiset. 16 rikoksesta 15 oli nuorten miesten tekemiä. Joukkoon siis mahtui vain yksi nuori nainen (Sakari-tietojärjestelmä). Tämä on erittäin merkittävä ero, sillä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2011 tutkimuksen mukaan kokeilut nuorten miesten ja naisten välillä ovat hyvin samaa luokkaa (Huumetilanne Suomessa 2011). Kiinnijäämisen riski ei kuitenkaan vaikuta sukupuoleen. Voi myös olla hyvin mahdollista, että tytöillä huumeiden käyttö jää kokeiluun, kun taas pojat jatkavat ja sitä mukaa jäävät helpommin kiinni poliisin haaviin, koska käyttö ei ole enää satunnaista.

Kuva 3. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käsittelemien nuorten huumausainerikosten tekopaikkakunnat vuonna 2011.

Kuvasta 3 näemme missä, kunnissa vuoden 2011 Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden käsittelemät nuorten huumausainerikokset ovat tapahtuneet. Porvoossa tehtiin yli puolet 16:sta tapauksesta. Suureen lukuun voi vaikuttaa muun muassa Porvoon suuri väkiluku verrattuna Sipooseen sekä Loviisaan. Porvoossa asuu yli puolet enemmän ihmisiä kuin Sipoossa tai Loviisassa. Porvoosta on tullut metropolialueen itäinen keskus (Porvoo tietoa).

Kotka ja Vantaa eivät kuulu Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin, mutta huumausainerikosasia on kuitenkin käsitelty siellä. Kotkassa ja Vantaalla tehdyillä rikoksilla on pieni vaikutus tilastoon, sillä kolme rikosta 16:sta on tehty jossain muualla. Tämä vaikuttaa Itä-Uudenmaan huumausainerikostilanteeseen vähenevästi. Itä-Uudellamaalla ei siis tapahdu niin paljoa rikoksia, kuin tuomioista voimme ymmärtää. Ne vain käsitellään Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Kuitenkin henkilöt ovat Itä-Uudenmaan asukkaita. Rikosprosessilain mukaan syyte voidaan nostaa myös tuomioistuimessa, jonka piirissä syytetty asuu, jos se katsotaan kustannuksiin sekä muihin seikkoihin nähden soveliaaksi (Vuorenperä 2009, 31).

Kuva 4. Huumausainerikoksissa käytetyt huumausaineet Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa vuonna 2011.

Kuvasta 4 näemme mitä huumausaineita on käytetty huumausainerikosta tehdessä. Kannabis on selkeästi yleisin. Toiseksi yleisin huumausaine oli vuonna 2011 marihuana, joka on peräisin samasta kasvista kuin kannabis. Muita kuvasta 4 selvitettyjä aineita oli käytetty kutakin yhdessä rikosasiassa.

7.1 Rangaistukset

Suomessa huumausainerikoksista voidaan tuomita sakkoa, ehdollista tai ehdotonta vankeutta, yhdyskuntapalveluun tai nuorisorangaistukseen. Ehdollisen oheen voidaan liittää sakko, yhdyskuntapalvelu tai valvonta. (Marttunen 2008, 152) Alle 21-vuotias voidaan määrätä ehdollisen vankeusrangaistuksen tehosteeksi koeajaksi valvontaan (HE 229/2009). Rangaistuksen määrittäminen käsittää rangaistusasteikon vahvistamisen, rangaistuslajin valitsemisen rangaistuksen mittaamisen lisäksi mahdolliset vähennykset kuten vapauden menetysajan. Otan esille niitä seikkoja, jotka ovat vaikuttaneet työssäni käsittelemiini tuomioihin. Rangaistusasteikon määrittämisessä otetaan huomioon mahdolliset lieventämisperusteet. Yksi perusteista on esimerkiksi nuori ikä eli alle 18-vuoden ikä tai avunanto rikokseen. Tällöin tuomio on $\frac{3}{4}$ normaalista rangaistuksesta. Rangaistuslajin valitseminen tarkoittaa usein sakon ja vankeusrangaistuksen välistä valintaa. Mittaamisella tarkoitetaan taas sakon suuruutta tai vankeuden pituutta. Jos rikoksentehtyjä on joutunut olemaan tutkintavankeudessa, vähennetään tämä kyseinen aika lopputuomiosta. (Melander 2010, 170–172.)

Eniten näissä 16 tapauksessa oli kyse huumausaineiden viljelystä, hallussapidosta, hankkimisesta tai käyttörikoksesta. Vain yksi henkilö sai tuomion myynnistä. Kolmessa tapauksessa rikoksen tekijä sai myös tuomion avunannosta rikokseen. Voimme siis päätellä, että kasvatus omaan käyttöön tai myyntiin on yleisempää kuin huumausaineiden hankkiminen muilta henkilöiltä. Useimmissa tapauksissa tuomioksi tuli sakkorangaistus. Tavallisesti tuomio oli 20 – 70 päiväsakkoa kuten kahdessatoista tapauksessa tai muutaman kuukauden ehdollinen vankeusrangaistus kuten kolmessa tapauksessa. Yhdellä henkilöllä oli ennestään ehdollinen vankeustuomio. Uusien rikosten myötä entinen ehdollinen muutettiin vankeusrangaistukseksi. Lisäksi takavarikoidut huumausaineet sekä niiden tekovälineet tuomittiin menetettäväksi valtiolle. (liite 1)

Kuitenkin monella tuomitulla oli muitakin rikoksia käsiteltävänä samalla kerralla, joten tuomio on ollut yhteistuomio muiden rikosten kanssa. Tämän vuoksi on melko hankalaa alkaa eritellä kunkin huumausainerikoksen tuomion määrää tai pituutta. Yhteisrangaistus on usein lievempi kuin se, että kaikista rikoksista saisi oman tuomion ja ne laskettaisiin yhteen. Yhteisrangaistuksessa siis otetaan jokaisesta mahdollisesta tuomiosta osa ja ne lasketaan yhteen. (Sakari-tietojärjestelmä 2011)

7.2 Yhteys muuhun rikollisuuteen

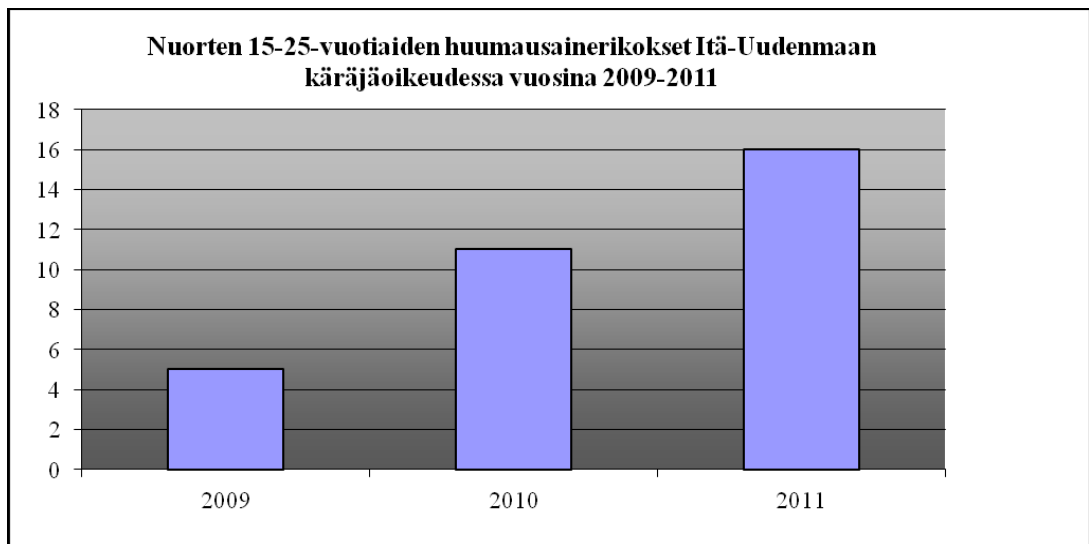
Huumausainerikoksilla on usein yhteys muuhun rikollisuuteen. Perinteisten huumausainerikosten ja huumausaineen käyttörikosten lisäksi käsittelemistäni 16 tapauksesta seitsemään liittyi myös muita rikoksia, eli melkein puolella nuorella oli samassa käsitelyssä muita rikoksia. Varsinkin käsittelemissäni huumausainerikoksissa yhteys muuhun rikollisuuteen on erittäin näkyvää. Osa oli suoraan liitettävissä huumausaineiden käyttöön sekä niistä johtuviin ongelmiin, esimerkiksi väärennös, jotta saisi lisää huumaavia lääkkeitä apteekista.

Muita rikoksia olivat varkaus, törkeä varkaus, avunanto huumausainerikokseen, pahoinpitely, törkeä pahoinpitely, liikenneturvallisuuden vaarantaminen, törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen, kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta, liikenneriikkomus, väärennys, kätkemisrikos, näpistys, törkeä kotirauhan rikkominen sekä väärä ilmoianto. (Sakari-tietojärjestelmä 2011)

8 VERTAILUA VUOSIIN 2009 SEKÄ 2010 ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄOIKEUDESSA

Vuosina 2009 sekä 2010 Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa käsiteltiin huomattavasti vähemmän huumausainerikoksia kuin vuonna 2011. Vuonna 2009 huumausainerikoksia istutettiin 21 tapausta, joista 15–25-vuotiaiden oli vain viisi kappaletta. Alaikäisiä ei ollut yhtäkään. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistiin vuonna 2009 rikosta yksi rikos. (Sakari-tietojärjestelmä 2011)

Vuonna 2010 luku hieman nousi, mutta ei kuitenkaan niin paljon kuin vuonna 2011. Vuonna 2010 huumausainerikoksia oli 24 tapausta, joista minun valitsemaani ikäryhmään kuului 11 kappaletta. Vuonna 2010 alaikäisiä oli kaksi kappaletta. Kirjallisessa menettelyssä ratkaistiin neljä rikosta. Mukaan mahtui myös yksi nuoren törkeä huumausainerikos. (Sakari-tietojärjestelmä 2011)

Kuva 5. Nuorten 15-25-vuotiaiden huumausainerikokset Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa vuosina 2009-2011.

Yllä olevasta kuvasta voi havainnollistaa kuinka paljon nuorten 15-25-vuotiaiden huumausainerikokset ovat lisääntyneet. Huumausainerikokset ovat nousseet huomattavasti. Eritoten erotus vuoden 2009 ja 2011 välillä on ollut merkittävän suuri.

9 RIKOSPROSESSIIN OSALLISTUVAT VIRANOMAISET ITÄ-UUDENMAAN KÄRÄJÄ-OIKEUDEN PIIRISSÄ

9.1 Rikosprosessi huumausainerikoksessa

Rikosprosessia voidaan kuvailla laajalla sekä suppealla käsityksellä. Suppealla rikosprosessilla tarkoitetaan usein vain tuomioistuinkäsittelyä. Laajan rikosprosessiin luettaan mukaan esitutkinta, jota seuraa mahdollinen syyteharkinta. Syytteen nostamisen jälkeen oikeudenkäynnissä tapahtuu tuomitun rangaistuksen täytäntöönpano. Kronologinen järjestys on esitutkinta, syyteharkinta sekä rikosjutun oikeudenkäyntivaihe. (Vuorenpää 2009, 138.) En keskity rangaistuksen täytäntöönpanoon sen laajemmin.

9.1.1 Esitutkinta

Rikosprosessissa poliisi tai muu esitutkintaviranomainen suorittaa ensin esitutkinnan huumausainerikostapauksessa, joka on tullut poliisin tietoon. Tarkoituksena on ratkaista, onko rikos tapahtunut. Rikosilmoituksen perusteella poliisi alkaa suorittaa esitutkintaa, jos on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Poliisi on voinut saada vihjeen ja sitä mukaan tehnyt kotietsinnän tai saanut rikoksen tekijän kiinni itse teossa. Poliisilla on oikeus myös jättää esitutkinta suorittamatta, jos rikos on vähäinen tai rikoksen tekijälle voidaan antaa suullinen tai kirjallinen huomautus. (Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli, 190–192.) Esitutkinnassa nimenomaan tutkitaan tapahtunut mahdollinen rikos, rikoksen tekijä tai tekijät sekä asianomaiset ja mahdolliset uhrut. Poliisin laatiman esitutkinnan perusteella syyttäjä päättää syytteen nostamisesta eli asian viemisestä tuomioistuimen käsiteltäväksi. Esitutkinnan tarkoitus on antaa syyttäjälle kaikki tieto, jota hän tarvitsee syytteen nostamisesta päättäessään. Esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa, joka uudistuu vuoden 2014 alussa. (Vuorenpää 2009, 138–143.)

9.1.2 Syyteharkinta

Syyttäjänä toimii valtion virkamies, jonka tehtävänä on yhteiskunnan puolesta päättää rangaistusvaatimuksen esittämisestä eli syytteen nostamisesta rikosasiassa. Syyttäjän tulee myös huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta rikosasian käsittelyssä, syyteharkinnassa ja oikeudenkäynnissä siten, että asianosaisen oikeusturva ja kaikkien osapuolten yleinen etu täyttyy. Lisäksi hänen tulee valvoa, että hän omilla toimil-

laan varmistaa rikosprosessin kunnollisen läpiviennin jutun esitutkintavaiheesta tuomioon saakka. (Vuorenää 2009, 46.)

Syyteharkinta muodostaa eräänlaisen liitântäkohdan esitutkinnan ja oikeudenkäynnin välillä. Syyteharkinta on nimenomaan syyttäjän harkintaa siitä, ylittääkö kyseinen rikos syytekynnyksen. Jos syyte nostetaan, menee juttu käräjäoikeuden käsiteltäväksi, jossa se käsitellään kirjallisessa tai suullisessa menettelyssä. Syyttäjä voi myös päättää olla nostamatta syytettä, jos asiassa ei täyty syytteen nostamisen kynnys. Syyttäjä voi myös olla nostamatta syytettä, jos ei ole odotettavissa sakkoa suurempaa rangaistusta sekä rikos on ollut vähäinen. (Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli, 199.) Syyttäjä voi myös määrätä jutun rangaistusmääräysmenettelyyn tai lähettää jutun sovittelumenettelyyn. Virallisen syyttäjän on virkavastuun uhalla nostettava syyte, jos rikoksesta ja sen tekijästä on riittävä näyttöä. Tätä kutsutaan syytepakoksi. Syytepakosta on myös poikkeuksia. Syyttäjän on laadittava haastehakemus käräjäoikeudelle, josta ilmenee rikosnimike, johon vaaditaan rangaistusta sekä teonkuva. (Vuorenää 2009, 154–159.)

9.1.3 Rikosjutun oikeudenkäyntivaihe

Suomessa tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, tämä perustuu perustuslakiin. Alioikeuksina toimivat käräjäoikeudet, joiden tuomioihin haetaan muutosta hovioikeudesta, tietyin edellytyksin voi hovioikeuden tuomiosta valittaa korkeimpaan oikeuteen. Tuomioistuinten tulee olla riippumattomia, puolueettomia, lailla perustettuja, vakinaisia sekä niiden tulee käyttää tuomiovaltaa. Tuomioistuinten toimivalta perustuu asialliseen, alueelliseen sekä oikeusasteelliseen toimivaltakriteeriin. (Vuorenää 2009, 22–25.)

Rikosasia tulee vireille, kun se saapuu käräjäoikeuden kansliaan, syyttäjä antaa haasteen tai haaste annetaan tiedoksi. Kun käräjäoikeus ottaa vastaan kirjallisen haastehakemuksen, niin se kirjataan ja asialle annetaan käsittelypäivämäärä. Näin asia lähtee etenemään käräjäoikeudessa. (Vuorenää 2009, 164.)

Rikosasia käsitellään joko suullisessa tai kirjallisessa menettelyssä. Kirjallisesta menettelystä on kerrottu tässä opinnäytetyössä aiemmin. Suullisen menettelyn etuja on siinä, että kuullaan todistajia reaaliaikaisesti. Tällöin myös syytetty voi halutessaan itse kertoa oman näkemyksensä asiassa. Suullinen menettely turvaa oikeudenkäynnin vä-

littömyyttä. Ainoastaan suullisesti esitetyn aineiston avulla tuomioistuimen jäsen pysyy tekemään välittömyysperiaatteen mukaan välittömiä näkö- ja kuulohavaintoja. (Vuorenpää 2009, 75.)

Pääkäsittelyssä ensimmäisenä syyttäjä esittää vaatimuksensa sekä niiden perusteet lyhyesti. Tämän jälkeen vastaaja ilmoittaa kantansa esitettyihin vaatimuksiin, jonka jälkeen syyttäjä esittää kantansa tarkemmin. Jos vastaaja haluaa, annetaan hänelle mahdollisuus lausua vastapuolen perustelujen johdosta oma kantansa. Seuraavaksi kuullaan todistajia. Lopuksi vuorossa ovat loppulausunnot, joissa tarvittaessa on esillä vastaajan oma käsitys syyllisyydestä sekä rikoksen seuraamuksesta. Kuultuaan kaikkia osapuolia ja todistusaineiston läpikäynnin jälkeen käräjäoikeus antaa asiasta tuomion tai päätöksen. Huumausainerikoksessa tuomio voi olla sakko, ehdollinen tai ehdoton vankeusrangaistus. Päätös voi olla, esimerkiksi syylliseksi tuomittava tai vapauttava. Tuomioistuin voi myös jättää kokonaan tuomitsematta. Korkeimman oikeuden tapauksessa KKO 2003:62 pohdittiin sitä, että tuleeko syytetty jättää tuomitsematta vähäisyysperusteen perusteella vai tuleeko hovioikeuden tuomiota alentaa. Tuomioistuin ei yhtynyt rikoksen vähäisyyteen, mutta kuitenkin alensi hovioikeuden tuomiota. (KKO 2003:62) Perusteet tuomitsematta jättämiseen ovat lähestulkoon samat kuin syyttäjällä syyttämättäjättämisperusteet (Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli, 211). Tuomioistuin antaa tuomion julistamalla tai kansliatuomiona. Rikosasiassa kansliatuomio on mahdollinen, mutta pääsääntönä on kuitenkin tuomion julistaminen. Tämän jälkeen tuomio pannaan täytäntöön, joka on rikoksenprosessin viimeinen vaihe. Tuomion panee täytäntöön rikosseuraamuslaitos. (Vuorenpää 2009, 180–181,191.)

9.2 Itä-Uudenmaan poliisilaitos

Itä-Uudenmaan pääpoliisilaitos sijaitsee Vantaalla. Lisäksi poliisiasemia on Porvoossa, Loviisassa sekä palvelutoimisto Sipoossa. Koko alueella asuu noin 300 000 ihmistä. Poliisi suorittaa esitutkinnan koskien epäiltyä huumausainerikosta. Haastattelin Porvoon poliisiasemalla vanhempaa konstaapelia Janne Levälampea kesällä 2012.

Useimmiten nuorten huumausainerikokset ovat käyttörikoksia. Nuoret liikkuvat samoissa ”kannabispireissä”, jossa on yleensä yksi myyjä ja muut ovat käyttäjiä. Kun yksi jää kiinni, tapaavat he usein ilmiantaa loputkin käyttäjät poliisille. Nykyään myös vanhemmat ilmiantavat omat lapsensa, koska he kokevat, etteivät voi itse auttaa lapsi-

aan. Kuitenkin nuorilla ja vanhemmillakin käyttäjillä on paremmat keinot olla jäämättä kiinni. (Levälampi 6.7.2012)

Huumausainerikoksissa on havaittavissa ”piikkejä” eli ajoittain useampi suurien määrien käyttäjistä jää kiinni. Mitä enemmän poliisilla on resursseja valvoa huumeiden käyttämistä, sitä enemmän niitä ilmenee. Poliisin keskuudessa on kuitenkin viime aikoina kiinnitetty huomiota siihen, kuinka vähän tapauksia on tullut ilmi. (Levälampi 6.7.2012)

Porvoossa on ollut käytössä alaikäisille suunniteltu puhuttelu koskien lieviä rikoksia. Poliisi on puhuttelussa mukana. Syyttäjä nostaa syytteen parhaaksi näkemällään tavalla. Levälampi on itse ollut mukana noin 40 puhuttelussa. Hänen mukaansa muut poliisipiirit eivät tunne puhuttelua tai niiden mielestä se ei ole ollut olennainen osa rikosten ennaltaehkäisemiseksi. Levälammen mukaan nuori, joka on jo ollut puhuttelussa, ei tule enää vastaan vastaavissa merkeissä. Hänen mukaansa puhuttelu on erittäin hyvä keino. Petri Vaaja aloitti puhuttelujärjestelmän käyttöönoton Itä-Uudellamaalla. (Levälampi 6.7.2012)

Kun on kyse jo nuorista aikuisista, voi poliisi antaa varoituksen tai sakot ja sillä tavalla jättää asiassa esitutinnan suorittamatta. Sakoilla ei voi kuitenkaan hoitaa myynti- tai kasvatusrikosta. Käyttörikoksesta voidaan myöntää pelkkä sakko. Alaikäisten huumausainerikoksia ei päädy käräjäoikeuksiin niin paljon Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa, koska nuoret ottavat opikseen puhuttelusta, sakosta tai he säikähtävät varoituksesta. Kuitenkin jos huumausaineiden alaisuudessa on jäänyt kiinni autolla ajaessa, menevät kaikki sellaiset tapaukset käräjäoikeuden istuntoon. (Levälampi 6.7.2012)

Poliisin työtä vaikeuttaa entuudestaan uusien muuntohuumeiden ilmestyminen katu-kuvaan. Nuoret siirtyvät helposti yhä vahvempiin huumeisiin, koska heidän mielestä kannabis on verrattavissa olueen tai tupakkaan. Muuntohuumeita tilataan muun muassa postin kautta, koska niitä ei ole vielä luokiteltu huumeiksi. Huumeiden käyttäjät ovat usein poliisia edellä. Muuntohuumeiden alaisuudessa ajaminen sekä niiden käytötöririkokset ovat vaikeasti selvitettävissä. Levälammen mukaan Suomessa kuitenkin luokitellaan vaarallisia aineita varsin nopeasti huumeiksi. (Levälampi 6.7.2012)

9.3 Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

Itä-Uudenmaan syyttäjänviraston päätoimipaikka sijaitsee Vantaalla ja Porvoossa on palvelutoimisto. Vantaalla käsitellään Vantaalla tapahtuneet rikokset ja Porvoossa Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan, Ruotsinpyhtään sekä Siipoon rikosasiat. Haastattelin kihlakunnan syyttäjä Camilla Oksasta opinnäytetyötäni varten. Camilla Oksanen on työskennellyt kihlakunnan syyttäjänä Porvoossa kaksi vuotta. Keskityin nuorten huumausainerikoksiin sekä syyttäjän suorittamaan puhutteluun. Puhuttelu järjestetään vain alaikäisille rikosoikeudellisessa vastuussa oleville nuorille eli 15–17-vuotiaille.

Camilla Oksanen vastaa puhutteluiden pitämisestä Porvoossa. Puhuttelua ei järjestetä, jos tarkoituksena on nostaa syyte. Oksasen kahtena työvuonna vain yksi nuori on puhuttelun jälkeen palannut uudelleen rikolliselle tielle, mutta toisella kertaa ei huumausainerikoksesta epäiltynä. Useimmat siis ottavat opikseen ja hyödyntävät heille annettua toista mahdollisuutta. Samaa nuorta ei oteta kahta kertaa puhutteluun. Oksanen mukaan nuoriin tehoaa nimenomaan se, kun heidän kanssaan on kasvotusten. (Oksanen 7.8.2012)

Yleensä alaikäisten huumausainekäyttörikokset perustuvat kokeilunhaluun. He eivät vielä kuitenkaan ymmärrä tekojensa vakavuutta. He eivät välttämättä tiedä tekojensa rikosoikeudellista merkitystä tai sitä, että se on yhteiskunnallisesti paheksuttavaa. Nuorten keskuudessa huumeet ovat yhä useammin hyväksyttävää. (Oksanen 7.8.2012)

Vuonna 2011 astui voimaan laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä. Rikosseuraamuslaitos laatii syyttäjän pyynnöstä seuraamusselvityksen. Tämä velvoite koskee rikoksia, joista on odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakot. Tällainen rikos voi olla esimerkiksi laaja huumausaineiden kasvatus. (Oksanen 7.8.2012)

Oksanen piti vuonna 2011 viisitoista puhuttelua, mistä yhtäkään ei passitettu hoitoon. Ruotsinkielisissä puhutteluissa oli kolme henkilöä. Vuoden 2012 puoleen väliin eli 30.6. mennessä puhutteluja oli ollut jo 10 kappaletta. Puhuttelu kestää noin puolesta tunnista tuntiin. Silloin keskustellaan kaikki rikokseen liittyvät asiat läpi. Nuori joutuu omin sanoin kertomaan asiasta sekä keskustelemaan avoimesti kaikkien osapuolten kanssa. Puhuttelussa on aina paikalla poliisi, huoltajat, sosiaaliviranomainen sekä syyttäjä, joka hoitaa puhuttelun. Porvoossa näiden kolmen viranomaisen yhteistyö on

sujunut hyvin. Esitutkinnasta, kuulustelusta sekä seulonnoista puhutteluun käydään suuren koneiston läpi, silloin viimeistään nuorelle iskee todellisuuden taju sekä ymmärrys siitä, että kuinka vakavasta asiasta on kyse. (Oksanen 7.8.2012)

9.4 Itä-Uudenmaan käräjäoikeus

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus toimii Porvoossa. Vuonna 2010 Loviisan sekä Porvoon käräjäoikeudet yhdistettiin Itä-Uudenmaan käräjäoikeudeksi. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Porvoo, Pukila, Pyhtää sekä Sipoo. Käräjäoikeus on alin tuomioistuin, jossa huumausainerikoksia käsitellään. Poliisi suorittaa rikoksesta esitutinnan, jonka perusteella syyttäjä päättää nostaa syytteen tai sitten ei. Käräjäoikeudessa haastattelin Maija-Liisa Karlssonin koskien nuorten huumausainerikoksia Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Karlsson on toiminut käräjätuomarina yli 35 vuotta.

Käräjätuomari Maija-Liisa Karlssonin mukaan nuorten huumausainerikokset eivät olisi lisääntyneet merkittävästi viime vuosina. Tähän vaikuttaa suuresti poliisin jakamat varoitukset huumausainekäyttörikoksissa sekä syyttäjän käyttämä puhuttelu koskien alaikäisiä huumausainekäyttäjiä. Vain merkittävimmät rikokset käsitellään käräjäoikeudessa. (Karlsson 9.8.2012)

Käräjäoikeuteen saapuvat nuorten huumausainerikokset koskevat lähinnä kasvatusta sekä niiden käyttöä. Tuolloin poliisi on kotietsinnän perusteella löytänyt kotoa huumausainekäyttöön tarkoitettuja kasveja. Karlsson haluaa huomauttaa, että kasvatusta on aina rikos, joka on käräjäoikeudessa rangaistava teko. Aikuisilla sekä nuorilla aikuisilla huumausainerikokset ovat usein vakavampia ja koskevat huomattavia määriä huumausaineita. Aikuisten rikokset käsittelevät enemmän välittämistä, myyntiä sekä törkeitä huumausainerikoksia. (Karlsson 9.8.2012)

Käräjäoikeuden tehtävä on seuraamuksen määrääminen rikosoikeudellisen näkemyksen kannalta ja lisäksi käräjäoikeuden tulee näyttää syytetylle, että yhteiskunta ei hyväksy huumausaineiden käyttöä. Käräjäoikeuden tavoitteena ei ole olla sosiaalinen instituutio. Karlsson kertoo kuitenkin, että aina tuomion julistamisen jälkeen pitävänsä heille tuomioistuimen ulkopuolisen puheen koskien juuri saamaansa tuomiota, sekä heidän rikoksensa vaikutusta tulevaisuuteen, esimerkiksi harjoittelu- tai kesätyöpaikan

saamisen osalta. Osasta näkee jo heti sen, ottavatko he tosissaan auktoriteetin puheet vai eivätkö. (Karlsson 9.8.2012)

Viime vuosina Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa ei ole ollut montaa alaikäisten huumausainerikosistuntoa eikä myöskään nuorten aikuisten. Karlssonin mukaan usein tapaukset tulevat ryppäittäin, eli kun yksi nuori jää kiinni, alkaa hän puhua muista ja huumausainerikoksia tulee ilmi lisää. Loppujen lopuksi koko juttu paisuu ja usein lopussa koko huumausainerinki jää poliisille kiinni. (Karlsson 9.8.2012)

Nuorten huumausainerikokset ovat usein nuoruuden kokeilunhalua, se on jännittävää ja kiellettyä, siksi se kiinnostaa. Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa syytettyinä on ollut kaiken taustaisia nuoria. Pahimmissa tapauksissa syytetyt nuoret ovat käyttäneet vuosia ja ovat jo niin sanottuja vakioasiakkaita. (Karlsson 9.8.2012)

Vanhemmat kutsutaan mukaan oikeuden istuntoihin, kun on kyse alaikäisen rikoksesta. Usein vanhempia kiinnostaa tulla seuraamaan istuntoa. Vanhempien mukanaolo luo nuorelle paineita ja pistää nuoren ajattelemaan tekojaan. Istunnossa ja tulevaisuuden vuoksi vanhempien läsnäolo on merkittävää nuoren kannalta. (Karlsson 9.8.2012)

Karlsson ei ole kertaakaan vielä tuominnut ketään nuorisorangaistuksen perusteella. Hänen mukaansa sitä käytetään vielä melko vähän. Huumausainerikokset ovat usein liian vakavia, esimerkiksi törkeät huumausainerikokset, tai sitten liian lieviä kuten käyttörikokset, sovellettaviksi nuorisorangaistuksen piirissä. Nuorisorangaistus kohdistuu hyvin pieneen osaan rikoksista. Nuorisorangaistus on varsin uusi rangaistusmuoto. Karlsson pitää nuorisorangaistusta hyvänä asiana. Kuitenkin rikosoikeudelliset tunnusmerkit sekä seuraamukset vaihtelevat jokaisessa jutussa ja niissä tulee ottaa huomioon jutun omat olosuhteet. Peruskäyttörikokset ovat helpommin tuomittavissa, koska suositukset ovat olemassa, eivätkä käyttörikokset hirveästi vaihtelee toisistaan eriävästi. (Karlsson 9.8.2012)

Valvontarangaistusta käytetään, kun tuomio on rankempi kuin yhteiskuntapalvelu tai ehdollinen vankeusrangaistus. Se vastaa ehdotonta vankeusrangaistusta. Karlsson ei ole tuominnut ketään valvontarangaistukseen. Valvontarangaistus ei myöskään ole ollut kovin kauan käytössä. (Karlsson 9.8.2012)

Käräjäoikeudet toimivat oikeudellisen järjestelmän viimeisenä toimielimenä. Heidän työnsä on ikävin koko prosessissa. Tuomion antaminen on viimeinen vaihtoehto sekä ainut vaihtoehto. Tuomiolla ei enää puututa ongelmiin, vaan se on yksioikoisesti seuraamus jo tehdystä virheestä. Tuomioistuin ei ole auttava elin, eikä se passita huumeriippuvaisia hoitoon. (Karlsson 9.8.2012)

10 EHKÄISEVÄ HUUMETYÖ SEKÄ HOITO

Päihde- ja mielenterveysongelmat ovat merkittävästi nuorten rikollisuuden taustatekijöinä. Päihdehuoltolaissa vuodelta 1986 sekä mielenterveyslaissa vuodelta 1990 säädetään näiden ongelmien hoitoa. Sosiaalilautakunnan sekä kunnan tulee voida tarjota kaikille apua tarvitseville siihen mahdollisuus. Ongelmakäyttöä lisäävien olosuhteiden sekä väärin elämäntapojen syntyä tulee ehkäistä kaikin mahdollisin keinoin. (HE 229/2009)

Huumeiden käyttöä yritetään ehkäistä monin tavoin. Suurin tuki tulee nuoren kotoa sekä koulusta. Nuoren on hyvä tuntee itsensä arvokkaaksi sekä nähdä tulevaisuus positiivisena. Usein hyvä itsetunto myös estää huumeiden kokeilun. Peruskoulujen järjestämä päihdeopetus on erittäin hyvä esimerkki ehkäisevästä huumetyöstä. Nuorille tulee kertoa huumeista kaikki mahdolliset haittavaikutukset sekä seuraamukset, yhä nuoremmassa iässä, koska kokeilu tai huumeiden tarjoaminen saattaa tulla nuoren elämään varhaisessa nuoruusiässä. (Huumeiden käyttäjien hoito)

Helppo saatavuus on suurin syy kokeilla huumeita, kertoi erikoisnuorisotyöntekijä Matti Valasti Uusimaa-lehdessä kesällä 2012. Sen vuoksi vanhempien kannattaa seurata nuorta sekä hänen kaveripiiriään. Paras keino ennaltaehkäistä nuoren ajautumista huumeiden käyttäjäksi tulee kotoa käsin. Jos nuori liikkuu vanhempien nuorten tai jopa aikuisten kanssa tulisi nuoren vanhempien hälytyskellojen alkaa soida, koska huumeita saadaan pääosin vanhemmilta henkilöiltä, kertoo Valasti. Huumeista alkaa usein ikävä velkakierre ja yhä suuremmat ongelmat kuten rikollisuus. (Vento 2012, 4)

Monet tutkimukset osoittavat, että on helpompaa hoitaa varhaisessa vaiheessa olevaa huumeongelmaista kuin pitkälle kroonistunutta henkilöä. Huumeaineiden käytön lopettaminen on paljon helpompaa, ennen kuin on havaittavissa psykofyysistä riippuvuutta tai nuoren jo ajauduttua huumemaaailman alakulttuureihin. Hoitoa tarjoaa kun-

nallinen terveydenhuolto, yksityiset klinikat sekä vapaaehtoistoimin pyörivät järjestöt. (Huumeiden käyttäjien hoito)

Ensisijainen akuutti hoito nuorelle ei ole vieroitusoireiden katkaisu, vaan päihtymystilan tuoman psykoottisen tai sekavuustilan lopettaminen psykiatrisessa hoitopaikassa. Tämän jälkeen riippuvuuden tila selvitetään ja sitä mukaan ohjataan A-klinikalle tai terapiaan. On olemassa myös paljon erilaisia tukiverkostoja, kuten Irti Huumeista ry ja Youth against drugs, joihin nuori voi vapaaehtoisesti mennä. (Huumeiden käyttäjien hoito)

Syyttäjän on sovittava menettelytavoista, joilla voidaan edistää riskiryhmiin kuuluvien varhaista hoitoon tai tukipalveluihin hakeutumista sekä estää käyttörikokseen syyllistymiseen uudistumista paikkakuntakohtaisesti yhteistyössä poliisin, päihdehuollon edustajien sekä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa. Tavoitteena on hoitoonohjaus- ja puuttumisjärjestelmä, joka perustuu kiinteään viranomaisyhteistyöhön. Päihdehuoltolain mukaan kunnan tulee huolehtia tarpeellisesta päihdehuollon järjestämisestä ja sen on oltava yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. (Seuraamusten määrittäminen huumausaineen käyttörikoksessa)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on kertonut uusimmassa raportissaan, että huumevalistus on jopa saattanut lisätä nuorten kiinnostusta kannabiksen kokeiluun. Raportin mukaan kannabis- sekä huumeokeilut ovat kasvamaan päin. Kuitenkin koko Euroopan mittakaavassa Suomessa ollaan maanosan keskitasolla huumeongelmassa. Asenteet kannabiksen käyttöön ovat lieventyneet, kertoo Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen erikoissuunnittelija Elina Kotovirta. ”Mitä enemmän asiasta puhutaan, sitä enemmän se kiinnostaa”, kertoo Kotovirta. Kotovirta uskoo myös, että huumevalistus on jopa saattanut lisätä huumeokeiluja, sillä perinteinen huumevalistus ei ehkä enää ole kohdannut oikeaa kohderyhmää oikealla tavalla. Raportissa kerrotaan myös kotikasvatuksen lisääntyneen. Takavarikoitujen kasvien määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2007. Kuitenkin nuorten keskuudessa kasvatus on harvinaisempaan kuin aikuisten keskuudessa. (Blencowe 2013)

11 MEDIAKATSAUS

Viime vuosina mediassa on kirjoitettu yhä enemmän huumausainerikoksista sekä huumeiden vaikutuksista. Helsingin Sanomien internet-sivuilla oli 4.7.2012 uutinen,

jossa A-klinikkasäätiön toimitusjohtaja Olavi Kaukonen ehdotti, että mietojen huumeiden käyttäjiä ei enää sakotettaisi, vaan heidät määrättäisiin puhutteluun tai suoraan hoitoon. Poliisijohtaja Seppo Kolehmainen vastasi kuitenkin erittäin selvästi tähän ehdotukseen, että poliisi ei voi antaa sellaista signaalia, että huumeiden käyttäminen olisi hyväksyttävää tai mitenkään ymmärrettävää. (Kerkelä 2012)

Meidän Perhe-lehti julkaisi 4.7.2012 artikkelin koskien nuorten huumeongelmia. Artikkelin otsikko oli seuraavanlainen: ”Nuori huumeongelmainen pelkää laitoshoidtoa – ei hae apua”. Artikkelissa kerrotaan alle 25-vuotiaiden huumeiden käytön lisääntymisestä. Nuoret eivät hae apua, koska pelkäävät laitoshoidtoa sekä kokevat ongelmien olevan häpeällisiä. Helsingin Diakonissalaitoksessa työskentelevän Katri Järven mukaan asiakasmäärä on noussut vuonna 2012, nuorimmat ovat jopa 11-vuotiaita. Hänen mukaansa matalan kynnyksen hoitopaikkoja pitäisi olla nykyistä enemmän. Huumeiden käyttö ei katoa silmiä sulkemalla. (Nuori huumeongelmainen pelkää laitoshoidtoa 2012)

Iltalehti kirjoitti kesällä 2012 koulujen alun aikana suoritetusta tehovalvonnasta. Huumerikoksia ilmeni 45 kappaletta, joista suurin osa koski kannabista. Virkavalta joutui puuttumaan 650 lapsen ja nuoren alkoholin sekä huumeiden hallussapitoon ja nauttimiseen. Yleisesti rikosten määrä on laskenut eikä lastensuojeluviranomaisiin ole tarvinnut ottaa niin usein yhteyttä. Huumausainerikosten määrä on sen sijaan huomattavasti kasvanut, kertoo poliisitarkastaja Ari Järvenpää Poliisihallituksesta. (Kymmenet nuoret narahtivat huumeista tehovalvonnassa 2012)

Kesällä 2012 oli Uusimaa-lehdessä artikkeli otsikolla ”Miedot huumeet yleistyvät huolestuttavan kovaa vauhtia”. Porvoon poliisi sekä nuorisotyöntekijä kertovat, että yhä enemmän ja yhä nuoremmat käyttävät mietoja huumeita. Ei ole tavatonta, että poliisi saa kiinni alle 15-vuotiaan kannabiksen käyttäjän. Syy tähän on kannabiksen nopea leviäminen. Tämä johtuu osittain kotikasvatuksen yleistymisestä. Kannabista viljellään omaan sekä lähipiiriin käyttöön. Muita huumeita Porvoossa ovat amfetamiini sekä huumaavina aineina käytettyjä lääkeaineita. Toinen selkeä trendi huumausaineiden lisääntymisen merkinä on esille tullut lääkeaineiden vaikutuksen alaisena ajaminen, kertoo rikoskomisario Peter Fagerholm. Hän tapaa lähes viikoittain työssään päihtyneitä kuskeja. Fagerholm uskoo, että todellisista huumeiden käyttäjistä poliisin tietoon tulee vain jäävuoren huippu. (Vento 2012, 4)

12 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Saamistani tiedoista ja tilastoista voin tulla siihen johtopäätökseen, että huumausainerikollisuus on Suomessa kasvamaan päin. Tutkimustulokseni Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomioista vahvistaa uskomukseni. Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa muutos on merkittävä vuodesta 2009 vuoteen 2011. Kuitenkin nämä rikokset ovat niitä, jotka ovat tulleet poliisin tietoon ja poliisin toimesta päätynyt syyttäjälle. Syyttäjä puolestaan on päättänyt nostaa syytteen, joka on käsitelty käräjäoikeudessa. Uskon, että huumausainerikoksia on tapahtunut paljon enemmän, mutta ne eivät ole tulleet viranomaisten tietoon.

Huumausainerikoksilla on selvä yhteys muuhun rikollisuuteen. Monessa käsittelemässäni tapauksessa huomasin yhteyden, kun tutkin rikoksia sekä niiden tuomioita. Huumausaineet aiheuttavat usein rahapulaa tai esimerkiksi käyttäytymisongelmia, jotka saattavat johtaa rikollisuuteen. On toki henkilöitä, jotka käyttävät huumausaineita omissa oloissaan, eivätkä aiheuta näin kenellekään harmia, eivätkä samalla sorru muuhun rikollisuuteen. Huumausaineiden käyttö on kuitenkin aina rikos, vaikka sitä ei nuorena henkilönä välttämättä aina ymmärrä tai osaa ottaa huomioon. Pelkästään ”marisätkän” ottaminen kaverilta ja sen polttaminen on vakava rikos. Poliisi saattaa päästää varoituksella, mutta jos asia etenee tuomioistuimeen asti, saa myös tuomion ja rikosrekisterimerkinnän.

Mielenkiintoista tulee olemaan vuoden 2012 nuorten huumausainerikokset Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa. Jos entiset merkit pitävät paikkansa, niin ne nousevat ainakin yli kahdenkymmenen. Toivottavasti nuoret kuitenkin ymmärtäisivät olla käyttämättä huumausaineita ollenkaan. Jos he kuitenkin päätyvät käräjille asti, niin toivottavasti se olisi viimeinen varoitusmerkki heille, eivätkä tuhlaisi elämänsä terveydellisistä tai sosiaalisista syistä. Huumausainekierre vaikuttaa huonolla tavalla myös työllistymiseen.

Itä-Uudenmaan viranomaiset, joita haastattelin, pitävät nuorten huumausainerikoksia valitettavina, mutta tosiasioina. Nuoret haluavat kokeilla huumeita, kuka mistäkin syystä. Usein huumausaineet jäävät kokeiluiksi. Kuitenkin huumausainerikos on vakava asia ja viranomaiset puuttuvat peliin, kun asia heille selviää. Yleensä nuoret tajuavat asian vasta, kun siitä on tullut ongelma.

Porvoossa kuitenkin pyritään kaikin voimin estämään nuoren henkilön ajautuminen rikolliselle tielle. Kaikki kolme haastattelemaani viranomaistahoa ovat yhtä mieltä siitä, että puhuttelu on hyvä asia, ja että sillä tosiaan on merkitystä nuorten huumausainekokeilujen lopettamisessa. Viimeistään siinä vaiheessa he yleensä säikähtävät tekoaan ja lopettavat. Puhuttelulla onkin tarkoituksena säikäyttää nuori asian vakavuudella, sillä paikalla on poliisi, syyttäjä sekä sosiaaliviranomainen.

Pidän itse puhuttelua erittäin hyvänä vaihtoehtona syytteen nostamisen sijaan. Silloin nuorelle annetaan toinen mahdollisuus ja hieman enemmän aikaa miettiä uudelleen, mitä hän elämältään haluaa tai ei. Yhdyn vielä Nuotion kirjoitukseen nuorten rikoksentekijöiden vaikeuksista rikollisen elämän jälkeen. Usein rikoksista aiheutuneet velat sekä huumeista aiheutuneet terveydelliset ongelmat estävät tai ainakin vaikeuttavat nuoren elämää jatkossa. Tällöin syrjäytymistä on enää hankala estää. Mielestäni nuoret ansaitsevat toisen mahdollisuuden ja puhuttelu on erinomainen esimerkki, jolla nuori voidaan vielä pelastaa huumeilta sekä rikolliselta polulta.

LÄHTEET

Blencowe, A. ”Valistus jopa lisännyt kiinnostusta huumeita kohtaan”. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/valistus_jopa_lisannyt_huumekokeiluja/6480647 [viitattu 10.2.2013].

Eskelinen, O. 2005. Alle 15-vuotiaiden rikosten sovittelun käytännöt ja vaikutukset. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja: Helsinki.

Finlex. Huumausainelaki. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080373> [viitattu 10.12.2012].

Finlex. Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100633?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20nuoren%20rikoksesta%20ep%C3%A4illyn> [viitattu 12.12.2012].

Finlex. Laki nuorisorangaistuksesta. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2004/20041196?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20nuorisorangaistuksesta> [viitattu 12.12.2012].

Finlex. Nuorisolaki. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072> [viitattu 27.3.2013].

Finlex. Rikoslaki. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=rikoslaki> [viitattu 13.1.2013].

Finlex. Valtion asetus huumausaineena pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2008/20080543?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausa%2A> [viitattu 16.3.2013].

Finlex. Laki yhteiskuntapalvelusta. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961055> [viitattu 30.3.2013].

HE 22/2008. Hallituksen esitys Eduskunnalle huumausainelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Saatavissa: <http://www.edilex.fi/virallistieto/he/20080022> [viitattu 26.3.2013].

HE 141/2012. Hallituksen esitys Eduskunnalle eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoimista koskevaksi lainsäädännöksi. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120141?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausaine%2A> [viitattu 16.3.2013].

HE 172/2012. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain muuttamisesta. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120172> [viitattu 23.3.2013].

HE 229/2009. Hallituksen esitys Eduskunnalle nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä ja ehdollisen vankeuden valvontaa koskevaksi lainsäädännöksi. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2009/20090229.pdf>. [viitattu 15.3.2013].

HE 303/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi huumausainelain muuttamiseksi. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2010/20100303> [viitattu 23.2.2013].

HelHO 2007:4. Saatavissa: <http://www.oikeus.fi/38639.htm> [viitattu 23.3.2013].

Helsingin Hovioikeuspiirin laatuhanke 2006. Huumausainerikosten rangaistussuositus. Saatavissa: <http://www.oikeus.fi/uploads/2pactae.pdf> [viitattu 16.3.2013].

Irti Huumeista ry. Huumeiden käyttäjien hoito. Saatavissa: http://www.irtihuumeista.fi/tietoa_ja_tukea/hoito_ja_hoitoonohjaus [viitattu 20.12.2012].

Karlsson, M-L. Haastattelu 9.8.2012. Porvoo: Itä-Uudenmaan käräjäoikeus.

Kerkelä, L. Poliisi tyrmää ehdotuksen huumesakkojen poistamisesta. Helsingin Sanomat 4.7.2012. Saatavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/Poliisi+tyrm%C3%A4%C3%A4+ehdotuksen+huumesakkojen+poistamisesta/a1305580150873> [viitattu 4.7.2012].

KKO 2003:62. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2003/20030062> [viitattu 16.3.2013].

KKO 2005:56. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2005/20050056?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kko%202005%3A56> [viitattu 16.3.2013].

KKO 2009:53. Saatavissa: <http://www.kko.fi/47144.htm> [viitattu 16.3.2013].

KKO 2010:10. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100010?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausaine%2A> [viitattu 16.3.2013].

KKO 2013:12. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2013/20130012?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=huumausaine%2A> [viitattu 16.3.2013].

Kymmenet nuoret narahtivat huumeista tehovalvonnassa. Iltalehti 24.8.2012. Saatavissa: http://www.iltalehti.fi/uutiset/2012082415992712_uu.shtml [viitattu 24.8.2012].

Levälampi, J. Haastattelu 6.7.2012. Porvoo: Itä-Uudenmaan poliisilaitos.

Marttunen, M. 2008. Alaikäisten rikosten seuraamukset kriminaalipoliittisesta ja vertailevasta näkökulmasta. Saatavissa: <http://www.optula.om.fi/1210250004478> [viitattu 18.3.2013].

Melander, S. 2010. Rikosoikeus 2010-luvulla. Helsinki: Yliopistopaino.

Nuori huumeongelmainen pelkää laitoshoittoa. Meidän perhe 6.6.2012. Saatavissa:

http://www.meidanperhe.fi/artikkeli/puhutuimmat/1967/nuori_huumeongelmainen_pelkaa_laitoshoittoa_ei_hae_ [viitattu 4.7.2012].

Nuotio, K. Nuoret rikoksentekijät eivät pääse veloistaan. Helsingin Sanomat 18.3.2013

Oikeuslaitos. Nuori rikoksentekijä. Saatavissa: <http://www.oikeus.fi/5879.htm> [viitattu 20.12.2012].

Oikeuslaitos. Rikoksen sovittelu. Saatavissa: <http://www.oikeus.fi/4040.htm> [viitattu 23.3.2013].

Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia. Huumeiden käyttäjien rikosoikeudellinen kontrolli. Saatavissa:

[http://www.optula.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIda ppty- pe=BlobServer&SSURIdcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheaderva- lue1=inline;%20filename=245%20huumeidenk%C3%A4ytt%C3%A4jien%20rikosoikeudellinen%20kontrolli.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243792841158&blobheadername1=Content- Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf](http://www.optula.om.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIda ppty- pe=BlobServer&SSURIdcontainer=Default&SSURIsession=false&blobkey=id&blobheaderva- lue1=inline;%20filename=245%20huumeidenk%C3%A4ytt%C3%A4jien%20rikosoikeudellinen%20kontrolli.pdf&SSURIsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243792841158&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf) [viitattu 16.3.2013].

Oikeusrekisterikeskus. Rikosrekisteri. Saatavissa:

<http://www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus/13539.htm> [viitattu 10.2.2013].

Oksanen, C. Haastattelu 7.8.2012. Porvoo: Syyttäjänvirasto.

Onnela, T. 2001. Huumausaineet historiallisesta näkökulmasta, katsaus huumeiden käytön ja huume politiikan historiaan. Saatavissa:

<http://users.utu.fi/taonnela/huumeartikkeli.html> [viitattu 19.12.2012].

Poliisi. Huumausaineet. Saatavissa:

<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/D8F18FEAF4ABB22EC2256BC9003BFB50?opendocument> [viitattu 12.10.2012].

Poliisi. Kannabiksen ja muuntohuumeiden takavarikot kasvoivat edelleen viime vuonna. Saatavissa: <http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/PFBD/227E8FF154F52EE4C22579B3003A39E9?opendocument> [viitattu 12.10.2012].

Poliisi. Poliisin ja tullin tekemät huumaus- ja dopingainetakavarikot. Saatavissa: [http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/PFBD/227E8FF154F52EE4C22579B3003A39E9/\\$file/Huumausainerikokset+2011_tilastoliite.pdf?OpenElement](http://www.poliisi.fi/poliisi/krp/home.nsf/PFBD/227E8FF154F52EE4C22579B3003A39E9/$file/Huumausainerikokset+2011_tilastoliite.pdf?OpenElement) [viitattu 12.10.2012].

Porvoon kaupunki. Porvoo tietoa. Saatavissa: <http://www.porvoo.fi/fi/porvoo-tietoa> [viitattu 26.3.2013].

Päihdelinkki. Pikatieto päihteistä. Saatavissa: <http://www.paihdelinkki.fi/pikatieto> [viitattu 19.12.2012].

Rikosseuraamuslaitos. Ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta. Saatavissa: <http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/gfj8w66cfh.pdf> [viitattu 23.3.2013].

Sosiaali- ja terveysministeriö. Huumaussainepolitiikka. Saatavissa: <http://www.stm.fi/hyvinvointi/paihdehaitat/huumeolitiikka> [viitattu 12.12.2012].

Tapani, J & Tolvanen, J. 2011. Rikosoikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Huumetilanne Suomessa 2011. Saatavissa: <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7b3a668f-2958-4d9d-bd6f-a57a176cb0ec> [viitattu 12.12.2012].

Tilastot. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden Sakari-tietojärjestelmä 2011

Tilastokeskus. Katsaus poliisin ja tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulleeseen rikollisuuteen. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/polrik/2011/polrik_2011_2012-04-02_kat_001_fi.html [viitattu 16.3.2013].

Tilastokeskus. Katsaus rangaistuksiin 2011. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/syyttr/2011/syyttr_2011_2012-12-17_kat_001_fi.html [viitattu 30.3.2013].

Tilastokeskus. Käräjäoikeuksien rikosasioiden ratkaisut 2011. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/koikrr/2011/koikrr_2011_2012-05-30_tie_001_fi.html [viitattu 8.4.2013].

Tuntematon henkilö. Haastattelu 19.12.2012. Kouvola

Valtakunnan syyttäjänvirasto. Seuraamuksen määrääminen huumausaineen käyttörikoksesta. Saatavissa:

<http://www.vksv.oikeus.fi/Etusivu/VKSnohjeet/Huumausainerikokset/VKS20061Seuraamuksenmaaraaminenhuumausaineenkayttorikoksesta>. [viitattu 4.2.2013].

Vento, I. Miedot huumeet yleistyvät huolestuttavan kovaa vauhtia. Uusimaa 4.7.2012.

Vento, I. Mietojen huumeiden käyttäjät ovat yhä nuorempia. Uusimaa 4.7.2012.

Vuorenpää, M. 2009. Prosessioikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

Väestöliitto. Huumeet. Saatavissa:

http://www.vaestoliitto.fi/murkun_kanssa/tietoa/riskikayttaytyminen/paihteet/huumeet/ [viitattu 10.12.2012].

Ylikangas, M. 2009. Huumeiden tie eteni Suomessa lääkinnällisistä tarpeista päihdekäyttöön. Saatavissa: <http://www.aka.fi/fi/T/Tiedetapahtumat/Tiedekahvilat/Huumeiden-tie-eteni-Suomessa-laakinnallisista-tarpeista-paihdekayttoon/> [viitattu 19.12.2012].

Vuoden 2011 huumausainerikokset Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa (Lähde Sakari-tietojärjestelmä)						
Huumausainerikos sekä huumausaineenkäyttörikos						
Tekopaikkakunta	Rikos	käyttörikos	Huumausaine/määrä	Rangaistus	Oheisrikos	Muuta
Loviisa	viljely		kannabis (8 kasvia)	20 päiväsakkoa		
Loviisa	viljely	x	kannabis (2 kasvia)	40 päiväsakkoa	avunanto huumausaine- rikokseen, ym.	
Porvoo	hallussapito		subutex (4x 8g tabl.)	vankeus 4kk	pahoinpitely	aiempi ehdollinen
Porvoo	hallussapito		hasis (18,6 g)	70 päiväsakkoa	törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen ym..	
Porvoo	hallussapito	x	temgesic (100 tabl.)	50 päiväsakkoa	väärennös	
Porvoo	viljely		kannabis (10 kasvia)	40 päiväsakkoa	kätkemisrikos	
Porvoo	viljely	x	kannabis	40 päiväsakkoa	avunanto huumausainerikokseen	
Porvoo	myynti		marihuana (4,5g)	20 päiväsakkoa		alle 18v.
Porvoo	hallussapito		kannabis	ehdollinen 9kk	avunanto huumausainerikokseen, varkaus ym.	
Porvoo	viljely		kannabis (15 kasvia)	ehdollinen 1kk		
Porvoo	viljely		marihuana	30 päiväsakkoa		
Porvoo	hankkiminen		marihuana	20 päiväsakkoa		alle 18v.
Porvoo	viljely		marihuana	40 päiväsakkoa		
Porvoo	hankkiminen, viljely		kannabis (3 kasvia)	40 päiväsakkoa		
Sipoo	viljely, hallussapito		kannabis (24 kasvia)	ehdollinen 6kk		
Vantaa	viljely	x	kannabis (3 kasvia)	50 päiväsakkoa		